

TORAH OHR • PARSHAS SHEMOS • MAAMAR 6

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל

Those Who Came, Yaakov Will Take Root

The mitzvos are seeds: G-d's will, buried in physical deeds and in the soil of Israel, grows into a revelation of His hidden, infinite light that no comprehension, even in Gan Eden, could reach. Egypt and every exile are the planting that comes before the blossoming.

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/torah-ohr/shemos/6/

THE BIG IDEA

The mitzvos are seeds: G-d's will, buried in physical deeds and in the soil of Israel, grows into a revelation of His hidden, infinite light that no comprehension, even in Gan Eden, could reach. Egypt and every exile are the planting that comes before the blossoming.

Each section: the Hebrew, then the translation, then a short explanation under a gold rule. Small numbers in the Hebrew are the notes at the end.

THE MAAMAR IN BRIEF

The maamar asks why Isaiah calls the descent into Egypt a “taking root,” and why a Midrash gives “creation” to Yaakov and the lesser “formation” to the greater name Yisrael. The answer begins with the mitzvos, which the Zohar calls garments, the Gemara fruits and Scripture sowing. G-d's desire for a dwelling below is explained through His encompassing light (sovev), present in everything but hidden: blessings, and above all physical mitzvos, draw it into revelation. Like a tasteless seed that yields fruit only in fertile soil, tefillin on parchment reveal G-dliness only when a Jew puts them on, for Israel, the most “separate” of beings, whose bittul reveals G-d's kingship, is the “land of desire.” Yaakov (yud-akev, the yud in the heel) is the Torah and mitzvos taking root below; Yisrael is the blossoming. Prayer, beginning in bitterness and joined to joy by Yaakov's compassion, draws this down. Egypt's bitterness prepared Israel for Sinai, and today's exile prepares for the inner Torah of the time to come. “Creation” is the matter planted below; “formation” is the form that grows from it.

OUTLINE

1	The questions	¶1-2
	Why is coming into Egypt a “taking root,” and why is “creation” said of Yaakov and “formation” of the greater Yisrael? Souls descend to do mitzvos, and the world was made for Israel, “the first of His produce.”	
2	Mitzvos as garments, fruits and sowing	¶3-5
	The Zohar calls the mitzvos garments for the soul, the Gemara calls them fruits, and verses call them sowing; G-d's desire for a dwelling below is the key.	
3	Two lights and the hundred blessings	¶6-8
	Memalei kol almin gives life openly; sovev kol almin is present but hidden. Blessings (baruch, from breichah, a pool) draw it into revelation, and only Israel can do this.	
4	The analogy of sowing	¶9-11
	Physical mitzvos are like a tasteless seed that grows into fruit; tefillin reveal G-dliness only when a Jew wears them, for Israel is the “land of desire.”	

5 Kingship and the bride's awe

¶12-13

Ein Sof is unchanged by creation; worlds exist through kingship, revealed most when separate beings are nullified. Israel's awe, like a bride's, becomes light.

6 Yaakov takes root, Yisrael blossoms

¶14-19

Yaakov (yud-akev) is G-d's will planted below in mitzvot, charity and absorbed Torah; Yisrael is the limitless revelation that grows from it, above all the "waters" of Gan Eden.

7 Prayer: bitterness, joy and compassion

¶20-23

Prayer draws down this revelation; it begins with bitterness over one's distance and joy in the soul's bond with G-d, joined by Yaakov's compassion, the middle bar.

8 Egypt, exile and the answer

¶24-25

Egypt prepared for Sinai and exile prepares for the inner Torah to come; "creation" is the matter planted below (Yaakov), "formation" the form that grows (Yisrael), and awe must come first.

KEY CONCEPTS

Sowing (zeriah) זריעה

The maamar's central image for the mitzvot: G-d's will, planted in physical deeds, grows into a revelation far greater than the deed itself, as a tasteless seed yields fruit.

Memalei kol almin and sovev kol almin ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

The light that openly gives life to every creature, and the infinite light present in everything but hidden; the mitzvot draw the hidden light into revelation.

Baruch as breichah ברוך — בריכה

A blessing is like a pool whose hidden waters flow outward: it draws G-d's light from concealment into revelation.

A land of desire ארץ חפץ

Israel as the soil in which the mitzvot grow; the same act brings no revelation without it.

No king without a people אין מלך בלא עם

G-d's kingship requires beings that feel separate (am, from omemos); it is revealed most when such beings nullify themselves before Him.

Yaakov: yud-akev יעקב — יו"ד עקב

The yud, G-d's supernal will, descending into the "heel," the physical world, through Torah and mitzvot.

Yisrael: li rosh ישראל — לי ראש

The revealed blossoming, "a head to Me," that grows from what Yaakov has planted.

Matter and form חומר וצורה

"Creation" here is the bringing of matter into being below (Yaakov); "formation" is the form and revelation that grow from it (Yisrael).

SECTION 1 • 11-2

The questions

1 הבאים ישרש¹ יעקב^{2,3,4} יציץ ופרח ישראל. הנה צ"ל השייכות⁵ בחי' השרשה לביאת מצרים. הנה כתיב כה אמר⁶ ה' בוראך יעקב ויוצרך ישראל כו'.

"Those who came, Yaakov will take root; Yisrael will bud and blossom." Now, we need to understand how the aspect of taking root is connected with the coming into Egypt. It is written, "Thus says G-d, who created you, Yaakov, and who formed you, Yisrael," etc.

The maamar opens with a verse from Isaiah which, as Rashi reads it, speaks of those who came down to Egypt: there Yaakov struck root, and Yisrael budded and blossomed into a nation. The Alter Rebbe asks why the coming into Egypt should be called a "taking root," and brings a second verse that pairs the names Yaakov and Yisrael with creating and forming.

אמר הקב"ה לעולם מי בראך יעקב בראך⁷ וישראל יצרך⁸. שנאמר בוראך יעקב ויוצרך ישראל.

The Holy One, blessed be He, said to the world, "Who created you? Yaakov created you, and Yisrael formed you," as it is said, "Your Creator [is] Yaakov, and your Former [is] Yisrael."

A Midrash reads Isaiah's words not as G-d creating Yaakov but as Yaakov creating the world: G-d tells the world that it was created through Yaakov and formed through Yisrael. On this reading Yaakov is the world's "Creator" and Yisrael its "Former."

2 וצ"ל מה שביעקב נא' בריאה ובישראל נאמר יצירה. והלא בחי' ישראל הוא גדול מבחי' יעקב כו'.

And we need to understand why "creation" is said of Yaakov and "formation" is said of Yisrael. Is not the level of Yisrael greater than the level of Yaakov, etc.?

Beriah, "creation," is a higher level than Yetzirah, "formation," and Yisrael is the loftier name, given to Yaakov after he prevailed. One would expect the higher term to go with Yisrael, yet the verse gives "creation" to Yaakov.

הנה ידוע שירידי הנשמה לעוה"ז הוא בשביל היום לעשותם.¹⁰ ותכלית בריאת העולמות נאמר בראשית בשביל ישראל¹¹ שנקראו ראשי כמ"ש קדש ישראל להי¹² ראשית תבואתה.¹³

Now, it is known that the soul's descent into this world is for the sake of "today, to do them." And of the purpose of the creation of the worlds it is said, "Bereshis" ("In the beginning"): for the sake of Israel, who are called "reishis" ("first"), as it is written, "Israel is holy to G-d, the first of His produce."

The answer begins from a known principle: the soul comes down into this world in order to fulfill the mitzvos, "today, to do them." The Midrash reads the Torah's first word, Bereshis, as "for the sake of reishis," that is, for Israel, whom Jeremiah calls "the first (reishis) of His produce."

SECTION 2 • 13-5

Mitzvos as garments, fruits and sowing

3 ולהבין מהו השייכות לישראל¹⁴ להיוי ראשית תבואתו וגם מה הוא ענין התבואה למעלה כו'. הנה על המצות נאמר בזהר

To understand what connection Israel has with being “the first of His produce,” and also what the “produce” above is, etc.: now, it is said in the Zohar concerning the mitzvos

If Israel is the “first” of G-d’s produce, something must be growing, so the Alter Rebbe asks what this spiritual “produce” is. He begins with a teaching of the Zohar about the mitzvos.

שהם בחיי לבושין¹⁵ שכ״א¹⁶ מישראל צריך לקיים כל התרי״ג מצות לבד מצות המלך¹⁷ שהמלך הוא מוציא כל ישראל וכל המצות מחוייב¹⁸ כ״א לקיים

that they are the aspect of garments (levushin), [and] that each and every Jew must fulfill all 613 mitzvos, except for the mitzvos of the king, for the king discharges [the obligation of] all Israel; but all [the other] mitzvos each one is obligated to fulfill.

The Zohar calls the mitzvos garments for the soul. Since every mitzvah forms a garment, every Jew is obligated in all 613, apart from those that apply only to a king, whose performance counts for the whole people.

וצריך להיות בגלגול¹⁹ או בבחי עיבור בכדי שיהיה לבוש מן כל התרי״ג מצות²⁰ וכשחיסר²¹ מצוה אחת חיסר לבוש כו'.

And he must come in a reincarnation (gilgul) or in the form of ibbur (“impregnation”), so that there will be a garment from all 613 mitzvos; and when he is lacking one mitzvah, he is lacking a garment, etc.

A soul that has not fulfilled them all must return, either in a new life (gilgul) or by joining another person’s soul for a time (ibbur), so that its garment will be complete. A missing mitzvah means a missing garment.

4 וע״י מעשה המצות נעשה לבוש בג״ע התחתון וע״י כוונת המצות נעשה לבוש בגן עדן העליון

Through the performance of the mitzvos a garment is made in the lower Gan Eden, and through the intention (kavanah) of the mitzvos a garment is made in the higher Gan Eden.

The garments come from two sides of a mitzvah. The physical deed forms a garment in the lower Gan Eden, and the intention (kavanah) behind it forms a garment in the higher Gan Eden.

ולכן בקש משה ליכנס לארץ²² לקיים המצות התלויין בה²³ כו'. ובגמ' המשילו מעשה המצות לפירות גבי עגלה ערופה כו' שלא הניחוהו לעשות פירות.²⁴

Therefore Moshe asked to enter the Land, to fulfill the mitzvos that depend on it, etc. And in the Gemara they likened the performance of the mitzvos to fruits, in connection with the eglah arufah (the heifer whose neck is broken), etc.: [the slain man,] whom they did not let produce fruits.

Because each mitzvah adds a garment, Moshe pleaded to enter the Land of Israel, where he could fulfill the mitzvos that apply only there. The Gemara also calls mitzvos "fruits": the heifer brought for an unsolved murder atones for a victim who was not allowed to "produce fruits."

5 ופריך בגמ' מאי פירות אילימא בנים א"ה זקן וסריס לא לבעי עגלה ערופה והתורה לא חילקה.

And the Gemara asks: "What are 'fruits'? If you say children, then if so, an old man or a eunuch should not require an eglah arufah"; yet the Torah made no distinction.

The Gemara tests the meaning of "fruits": if it meant children, an old man or a eunuch, who would have no more children, would need no such atonement. Yet the Torah makes no distinction between victims.

אלא מאי פירות מצות²⁵ כו'. וכן בלשון הפסוק נאמר זרעו לכם לצדקה²⁶ כו' אשריכם זורעי על כל מים²⁷ כו' זורע צדקות^{28,29} כו'

"Rather, what are 'fruits'? Mitzvos," etc. So too, in the language of Scripture it is said, "Sow for yourselves for righteousness (tzedakah)," etc.; "Fortunate are you who sow upon all waters," etc.; "He sows righteous deeds (tzedakos)," etc.

The Gemara concludes that the "fruits" are mitzvos. Scripture and the liturgy also use the language of sowing for good deeds: "Sow for yourselves for righteousness," "Fortunate are you who sow upon all waters," and the morning blessing's "He sows righteous deeds."

הרי נקי מעשה³⁰ המצות בשם זריעה. ולהבין זאת³¹ הנה ארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים.^{32,33,34}

Thus the performance of the mitzvos is called "sowing." To understand this: our Sages, of blessed memory, said that the Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms.

Mitzvos are therefore called both fruits and sowing. To explain why, the Alter Rebbe turns to the Midrash that G-d desired a dwelling place among the lower realms, that is, in this physical world.

SECTION 3 • ¶6-8

Two lights and the hundred blessings

6 והנה לכאורה אינו מובן ענין דירה זו דהלא לית אתר פנוי מיניה.^{35,36} וכתוב הלא את השמים³⁷ ואת הארץ אני מלא כו'.

Now, at first glance this idea of a dwelling is not understood, for “there is no place empty of Him,” and it is written, “Do I not fill the heavens and the earth?” etc.

If no place is empty of G-d and He fills heaven and earth, it is hard to see what it means for Him to gain a “dwelling” below. He is already everywhere.

אך הנה יש שני בחי' בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע. בחי' ממכ"ע נק' הבחי' המתלבש' בנבראים בגילוי להחיותם ואתה מחיה את כולם³⁸ ע"י בחי' אתה אותיות כו'.³⁹

But there are two levels: the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), and the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). The level of memalei kol almin is the name for the level that is enclothed in the created beings in a revealed way, to give them life: “And You (Atah) give life to them all,” through the aspect of Atah, the letters, etc.

The answer distinguishes two kinds of divine light. Memalei kol almin is the light that enters each creature openly and gives it life; the verse “You (Atah) give life to them all” is read through the word Atah, the letters of speech by which G-d creates.

7 ובחי' סוכ"ע הוא ג"כ בכל הנבראים אך הוא בבחי' העלם שאינו מתלבש בבחי' גילוי כו'. ולכן ארז"ל שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום.⁴⁰ להמשיך מהעלם אל הגילוי.

The level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is also in all the created beings, but it is in a state of concealment, not enclothed in a revealed way, etc. Therefore our Sages, of blessed memory, said that a person is obligated to recite one hundred blessings every day: to draw down from concealment into revelation.

Sovev kol almin is present in every creature too, but hidden, not openly enclothed in it. The Sages' requirement of a hundred blessings a day serves to draw this hidden light into revelation.

8 וזהו בחי ברוך בחי בריכה^{41,42,43} שהיא מההעלם אל הגלוי ולהיות הברכה מבחי העלם להיות הוי בבחי גלוי שהוא אותיות הוי"ה יו"ד צמצום⁴⁴ ה' התפשטות כו'.

And this is the aspect of baruch ("blessed"), the aspect of breichah (a pool), which is from concealment into revelation. And the pool is from the level of concealment, so that Havayah will be in a state of revelation; that is, the letters of Havayah: yud, tzimtzum (contraction); hei, expansion, etc.

Baruch, "blessed," is read as breichah, a pool, where water is gathered and drawn forth. A blessing likewise draws the hidden into the revealed, so that the Name Havayah is revealed, its yud standing for contraction and its hei for expansion.

אך ההמשכה מההעלם אל הגלוי הוא דוקא ע"י ישראל⁴⁵ וכמ"ש בית ישראל ברכו את ה'.

But the drawing down from concealment into revelation is specifically through Israel, as it is written, "House of Israel, bless G-d."

Only Israel can draw this hidden light into revelation. That is why the verse calls specifically on the "House of Israel" to bless G-d.

והיינו לפי שיש בכא"א מישראל בכח למסור נפשו⁴⁷ כו' ולכן נאמר דוקא בית ישראל ברכו כו'

That is because in each and every Jew there is the potential to give over his soul, etc. Therefore it says specifically, "House of Israel, bless," etc.

Their power comes from the potential, present in every Jew, to give up his very life for G-d. Because of that hidden capacity, it is the House of Israel that is called on to "bless."

וזהו אלקינו דוקא וימי שנותינו שבעים שנה⁴⁸ כל שנה שס"ה ימים הכל הוא בכדי להמשיך ע"י מאה ברכות הנ"ל מההעלם אל הגלוי ולעתיד יהיה תכלית הגלוי כי עין בעין יראו⁴⁹ כו':

And this is "our G-d" (Elokeinu) specifically. And "the days of our years are seventy years," each year of 365 days: it is all in order to draw down, through the hundred blessings mentioned above, from concealment into revelation. And in the time to come there will be the ultimate revelation, for "eye to eye they will see," etc.

So too the blessing says specifically "our G-d" (Elokeinu): the drawing down comes through Israel. A lifetime of seventy years, each of 365 days, exists to draw from concealment into revelation through the daily hundred blessings, until the complete revelation of the time to come, when "eye to eye they will see."

SECTION 4 • 19-11

The analogy of sowing

9 והנה המאה ברכות הנ"ל הוא בדבור אך ע"י מה יהיה ההמשכה מהעלם אל הגלוי הנה הוא ע"י מעשה המצות⁵⁰ וכמשל הזריעה שרוב מיני זריעה הוא זרעוני גינה שאינם נאכלין

Now, the hundred blessings mentioned above are in speech. But through what will the drawing down from concealment into revelation come about? It is through the performance of the mitzvos, as in the analogy of sowing. For most kinds of seed are garden seeds, which are not eaten:

The hundred blessings are words. The fuller drawing of the hidden into the revealed comes through the physical performance of the mitzvos, which the Alter Rebbe explains through sowing: most seeds that are sown are garden seeds that no one eats.

שהוא רק גרעין שאין בו שום טעם מאכל וכשנזרע הגרעין בארץ ומתלבש בו כח הצומח שבארץ נצמח מזה פרי מאכל הגם שלא היה עצם הגרעין בחי" מאכל כלל.

it is only a kernel with no taste of food at all. Yet when the kernel is sown in the earth, and the earth's power of growth is en clothed in it, edible fruit grows from it, even though the kernel itself was not in the category of food at all.

Such a seed is a tasteless kernel, yet once buried in the earth, the earth's power of growth enters it and edible fruit grows. What emerges is of a different order from the seed itself.

10 וגם זרעוני תבואה הנאכלין אעפ"כ ע"י הזריעה נתוסף התבואה כהנה וכהנה וכו'. וכמו"כ הוא מעשה המצות שירדו ונתלבשו בדברים גשמיים

And even with grain seeds, which are eaten, nevertheless through the sowing the grain increases many times over, etc. So too is the performance of the mitzvos, which descended and were en clothed in physical things,

Even seeds that are themselves food, like grain, multiply many times over when sown. So too the mitzvos came down and were en clothed in physical things.

כמו תפלין על קלף גשמי וציצית מצמר גשמי וכדומה בשאר המצות וכשאישראל מניח אותם⁵¹ על ראשו נתהווה בחיי גלוי אלקותו קדש בחכמה והיה כי יביאך בבינה כו' וכמאמר הזוהר⁵² טלית⁵³ פריסו דמלכא כו'.

such as tefillin on physical parchment and tzitzis of physical wool, and likewise with the other mitzvos. And when a Jew places them on his head, there comes into being a revelation of His G-dliness: "Sanctify" (Kadesh) in Chochmah, "And it shall be when He brings you" (Vehayah ki yeviacha) in Binah, etc.; and as the Zohar says, "The tallis is the spread of the King," etc.

Tefillin are written on parchment and tzitzis are made of wool, ordinary physical materials. Yet when a Jew puts on tefillin, G-dliness is revealed: the first two passages in them, "Sanctify" and "And it shall be when He brings you," correspond to Chochmah and Binah, and the Zohar calls the tallis the King's spread.

11 וזהו דוקא כשאישראל מניח אותם על ראשו משא"כ כשמונחים על השולחן לא נתהווה מזה שום גלוי כלל הגם שמצח האדם הוא ג"כ דבר גשם⁵⁴ כמו השולחן

And this is specifically when a Jew places them on his head. But when they lie on the table, no revelation at all comes into being from this, even though a person's forehead is also a physical thing, like the table.

The growth happens only when a Jew puts the tefillin on. Lying on a table they reveal nothing, though a forehead is no less physical than a table.

וגם כשעכו"ם מניח אותם⁵⁵ לא יצמח מזה ג"כ שום גלוי כלל והיינו כח הצומח שבארץ שלא בכל מקום נצמח הפרי ובמדבר אינו נגדל צמחים כלל כמו"כ דוקא לישראל נאמר כי תהיו אתם לי ארץ חפץ.^{56, 57}

And also when an idolater puts them on, no revelation at all will grow from it either. This is like the analogy of the earth's power of growth: fruit does not grow in every place, and in the desert no plants grow at all. So too, it is to Israel specifically that it is said, "For you shall be to Me a land of desire."

Nor does anything grow when tefillin are put on by someone outside Israel, to whom these mitzvos were not given. The earth's power of growth works only in fertile soil, not in a desert; so too the mitzvos grow only in Israel, whom the prophet calls "a land of desire."

SECTION 5 • ¶12-13

Kingship and the bride's awe

12 והיינו כידוע שבחיי א"ס נקי קדוש ומובדל אני הוי' לא שנית. ⁵⁸ ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא העולם כו'.

That is, as is known, the level of the Infinite One (Ein Sof) is called holy and separate: "I, Havayah, have not changed"; and "You are He before the world was created, and You are He after the world was created," etc.

Why must it be Israel? Because Ein Sof in Itself is holy and utterly apart: "I, Havayah, have not changed," and G-d is the same before creation and after it, so creation makes no difference to Him.

והכל ירוממוך סלה. ושיוכל להתהוות עולמות הוא רק ע"י מלכותך מכ"ע ⁵⁹ אין מלך בלא עם ^{60, 61, 62} כו'. ישתבח שמך לעד ⁶³ כו'.

"And all will exalt You, Selah." And that worlds can come into being is only through "Your kingship, a kingship over all worlds": "there is no king without a people," etc. "May Your Name be praised forever," etc.

Worlds can come into being only through G-d's kingship, and "there is no king without a people." The lines of prayer quoted here speak of G-d as exalted above all and praised by His creations.

13 וכמשל ענין המלך שמהפך מיש לאין להיות הכל בטלים נגדו. וכמו"כ למעלה אין מלך בלא עם מלשון עוממות שהוא בחי' יש ונפרד להתהוות בבחי' בטול ואין וכמו במלאכים כתיב וצבא השמים לך משתחווים. ⁶⁴

As in the analogy of a king, who turns [his subjects] from something into nothing, so that all are nullified before him. So too above: "there is no king without a people (am)," from the word omemos ("dimmed"), which is the level of something (yesh) and separateness, so that it may come into a state of self-nullification (bittul) and nothingness. As with the angels, of whom it is written, "And the hosts of heaven bow down to You."

A king's rule makes his subjects set aside their own importance before him. So too above: am, "people," is read as related to omemos, "dimmed," beings that feel separate from G-d, and His kingship is revealed when such beings become nullified before Him, as the angels bow before Him.

אך מלאכים הם אינם בכחי נפרד כ"כ ודוקא ישראל למטה שהם בתכלית בחי עוממות ונפרד ושם הוא עיקר בחי גלוי המלוכה ע"י בחי הביטול מיש לאין⁶⁵ כו'.

But angels are not so very separate. It is specifically Israel below who are at the utmost level of omemos and separateness, and there is the main revelation of kingship, through the self-nullification from something into nothing, etc.

Angels are not truly separate, so their bowing reveals relatively little. Israel here below, who feel the most separate of all, reveal G-d's kingship most when they nullify themselves before Him.

(משא"כ ברא כרעא דאבוה^{66, 67} ולא בכחי מלך)⁶⁸ ולכן דוקא תהיו אתם ארץ חפץ⁶⁹ ששם עיקר גלוי הרצון והחפץ כו'.

(Not so with "a son is his father's leg": [that is] not in the manner of a king.) Therefore specifically "you shall be a land of desire," for there is the main revelation of the will and the desire, etc.

A son is like an extension of his father ("his father's leg"), so a father's relation to his son is not kingship. Israel is called "a land of desire" because it is in them that G-d's will and desire are mainly revealed.

וע"י ישראל דוקא במעשה המצות הגשמיים יוכל להתהוות בחי צמיחה הנ"ל. וזהו אשה יראת⁷⁰ ה' היא תתהלל שהקב"ה נקי חתן.

And through Israel specifically, in the performance of the physical mitzvos, the growth mentioned above can come into being. And this is [the meaning of] "A woman who fears G-d, she shall be praised (tis'halal)": for the Holy One, blessed be He, is called the groom,

Only through Israel, and through physical mitzvos, can the growth described above take place. The verse "A woman who fears G-d, she shall be praised" is read as speaking of G-d, the groom, and His bride.

וכנס"י נקי בשם בחי כלה בחי אשה יראת ה' שהוא בחי יראה ובטול. ועי"ז היא תתהלל שנעשה בחי הארה וגלוי מלשון בהלו נרו⁷¹ כו'.

and the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called by the name "bride," the aspect of "a woman who fears G-d," which is the aspect of awe and self-nullification. And through this "she shall be praised (tis'halal)": there comes about illumination and revelation, from the expression "when His lamp shone (behilo)," etc.

The Congregation of Israel is the bride, the "woman who fears G-d," marked by awe and self-nullification. Through this she "shall be praised" (tis'halal), a word read as related to behilo, "when His lamp shone": her bittul becomes a source of light and revelation.

SECTION 6 • ¶14-19

Yaakov takes root, Yisrael blossoms

14 וזהו הבאים ישרש יעקב⁷² היינו השרשה למטה הוא בחיי המצות⁷³ שירדו מבחי רצה"ע להתלבש בדברים גשמיים הוא בחיי יעקב יו"ד עקב.^{74, 75, 76}

And this is [the meaning of] “Those who came, Yaakov will take root”: the taking root below is the mitzvos, which descended from the level of the Supreme Will to be en clothed in physical things. This is the level of Yaakov: yud, akev (“heel”).

Now the opening verse is explained. “Taking root” below is the mitzvos, which came down from G-d’s Supreme Will and were en clothed in physical things; this is Yaakov, whose name divides into yud and akev, “heel.”

בחי יו"ד שירדה בבחי עקב למטה.⁷⁷ ועייז יציץ ופרח ישראל להיות בחי צמיחה מההעלם אל הגילוי כו'.

The level of the yud that descended into the level of the heel, below. And through this, “Yisrael will bud and blossom”: there comes to be growth from concealment into revelation, etc.

The yud, which stands for the highest level, descends into the “heel,” the lowest level, here below. Through this “Yisrael will bud and blossom”: what was hidden grows into revelation.

15 וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות.^{78, 79} עיי הזריעה בחי המצות וצדקה שכ"א נותן הוא רק לזכותנו

And this is [the meaning of] “He sows righteous deeds (tzedakos), makes salvations grow”: through the sowing, which is the mitzvos. And the charity (tzedakah) that each one gives is only to grant us merit,

The morning blessing describes G-d as one who “sows righteous deeds” and “makes salvations grow.” The sowing is the mitzvos, and the charity each person gives is only so that G-d may grant us merit.

כי בודאי הקב"ה בעצמו היה יכול לפרנסם ואינו אלא רק לזכותנו להיות מצמיח ישועות בחי צמיחה מההעלם אל הגילוי עיי מעשה המצות כנ"ל.

for certainly the Holy One, blessed be He, could Himself provide for them; it is only to grant us merit, so that He “makes salvations grow”: growth from concealment into revelation, through the performance of the mitzvos, as explained above.

G-d could certainly provide for the poor Himself; He lets us give so that the merit is ours. Our giving is the sowing from which “salvations grow,” revelation emerging from concealment.

16 וזהו כוונת מאמר דהע"ה לכל תכלה ראיתי קץ⁸⁰ רחבה מצותך מאד. שאין כוונתו על תאוות גשמיים

And this is the intent of the saying of King David, peace be upon him: "To every longing (tichlah) I have seen an end; Your commandment is exceedingly (me'od) broad." His intent is not about physical desires,

King David says he has seen an end to every tichlah, while G-d's commandment is "exceedingly broad." The Alter Rebbe first rules out reading tichlah as physical desire.

רק על בחי' השגות וכלות הנפש⁸¹ ל' כלתה נפשי⁸² כו' שהוא בבחי' קץ וגבול שלכל נשמה יש גבול להשגתה

but about the level of comprehension and the soul's pining away (kelos hanefesh), from the expression "my soul pines away (kalesah nafshi)," etc., which is in the category of end and limit, for every soul has a limit to its comprehension;

Tichlah refers to the soul's spiritual comprehension and its yearning to the point of expiry (kelos hanefesh), as in "my soul pines away." However lofty, these have an end, because every soul's grasp is limited.

משא"כ מצותך היא רחבה מאד היינו שבחי' מצותך היא רחבה בבחי' כלי קבול לקבל בחי' מאד בלי גבול שע"י מעשה המצוי יוכל לצמוח בבחי' גלוי בלי גבול.

whereas "Your commandment is exceedingly broad": that is, Your commandment is broad as a receptacle to receive the level of me'od ("exceedingly"), without limit; for through the performance of the mitzvos there can be growth in a revealed manner, without limit.

The mitzvah, by contrast, is "broad" enough to receive me'od, "exceedingly," the level without limit. Through physical deeds a revelation without limit can grow.

17 וזהו רחבה מצותך מאד. וזהו אשריכם זורעי על כל מים^{83,84} שכל בחי' השגות שבג"ע העליון וג"ע

התחתון נקי בשם מים

This is "Your commandment is exceedingly broad." And this is [the meaning of] "Fortunate are you who sow upon all waters": all the levels of comprehension in the higher Gan Eden and the lower Gan Eden are called "water,"

This also explains "Fortunate are you who sow upon all waters." All the comprehension that souls enjoy in the higher and lower Gan Eden is called "water."

כמ"ש ונהר יצא מעדן⁸⁵ כו' משא"כ מעשה המצות נעשה זריעה על כל מים למעלה מעלה מבחי מים כנ"ל.

as it is written, "And a river went out of Eden," etc. Whereas the performance of the mitzvos becomes a sowing "upon all waters," far, far above the level of water, as explained above.

The image comes from the river that goes out of Eden to water the garden. The sowing of the mitzvos is "upon all waters," far above every level of comprehension in Gan Eden.

18 וכמו"כ ע"י לימוד התורה שירדה ג"כ להתלבש בענינים גשמיים נעשה ג"כ מזה בחי צמיחה ולכן ארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.⁸⁶

So too through the study of the Torah, which also descended to be enclothed in physical matters: from this too there comes about growth. Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand."

Torah study too came down into physical subjects, so it too produces growth. Hence the words heard in the upper world: "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand."

ולכאורה הוא תמוה והלא למעלה אין נצרך שם כלל הדבור גשמי אלו מציאות⁸⁷ וכדומה. רק שלהיות בחי צמיחה הנ"ל צריך להיות דוקא נשרש ונקלט בארץ ואז יוכל לצמוח.

At first glance this is puzzling: above, there is no need at all for physical speech, [such as] "Eilu metzios" ("These are the found objects") and the like. But for the growth mentioned above to come about, [the seed] must specifically be rooted and absorbed in the earth, and then it can grow.

This seems strange, since in the higher world no one needs physical discussions such as the laws of found objects. The answer is the analogy again: a seed grows only if it is rooted and absorbed in the earth.

כמו"כ כשנקלט אצלו בחי התורה בבחי קליטה ממש להיות תלמודו בידו דוקא אזי נעשה מזה בחי צמיחה גלוי רב למעלה הרבה מבחי ההשגות שבג"ע ששם הוא רק נהנין מזיו השכינה⁸⁸ כו'.

So too, when the Torah is absorbed within him with real absorption, so that "his learning is in his hand" specifically, then from this there comes about growth, a great revelation, far above the level of the comprehension in Gan Eden, where they only "delight in the radiance of the Shechinah," etc.

When the Torah is truly absorbed in a person, "his learning in his hand," it yields growth, a revelation far above the comprehension of Gan Eden, where souls only "delight in the radiance of the Shechinah."

19 וזהו ישרש יעקב שהיא ע"י בחינת שרישה וקליטה בחי' יעקב שהוא בחי' תורה ויקם עדות ביעקב⁸⁹ כו' תתן אמת ליעקב⁹⁰ כו' ואין אמת אלא תורה^{91,92} כו'.

And this is “Yaakov will take root”: it is through the aspect of rooting and absorption, the level of Yaakov, which is the level of Torah: “He established a testimony in Yaakov,” etc.; “Grant truth to Yaakov,” etc.; and “there is no truth but Torah,” etc.

Yaakov stands for Torah: G-d “established a testimony in Yaakov” and gave “truth to Yaakov,” and “there is no truth but Torah.” So “Yaakov will take root” means Torah and mitzvos rooted and absorbed below.

הנה עי"ז יציץ ופרח ישראל בבחי' גלוי בחי' לי ראש כו' כנודע. וזהו ומלאו פני תבל⁹³ תנובה.

Through this, “Yisrael will bud and blossom,” in a revealed manner: the level of “li rosh” (“a head to Me”), etc., as is known. And this is “and they will fill the face of the world (tevel) with produce (tenuvah).”

From this rooting “Yisrael will bud and blossom,” revealing the level of Yisrael, whose letters spell li rosh, “a head to Me.” The verse goes on: they “will fill the face of the world with produce.”

תנובה הוא ענין הפרי גם תני"ו ב"ה (להיות נקלט) בבחי' תבל שהוא בחי' כנ"י הנק' ארץ חפץ להיות נקלט ונשרש בה בבחי' גלוי הוא ע"י בחי' יעקב וישראל הנ"ל:

Tenuvah means fruit; it is also “tenu bah,” “place into it” (to be absorbed), into the level of tevel, which is the level of the Congregation of Israel, called “a land of desire”: to be absorbed and rooted in it in a revealed manner. This is through the levels of Yaakov and Yisrael mentioned above.

Tenuvah, “produce,” is also read as tenu bah, “place into it”: the mitzvos are placed into tevel, the world, meaning the Congregation of Israel, the “land of desire,” to be absorbed and rooted there and then revealed. This comes about through Yaakov and Yisrael.

SECTION 7 • ¶20-23

Prayer: bitterness, joy and compassion

20 אך כדי שיומשך בחי' יעקב וישראל הנ"ל צ"ל ג' בחי' שהוא בחי' אברהם יצחק ויעקב כי תפלות אבות תקנום.⁹⁴

But in order that the levels of Yaakov and Yisrael mentioned above be drawn down, there must be three levels, namely the levels of Avraham, Yitzchak and Yaakov, for “the Patriarchs instituted the prayers.”

Drawing down the levels of Yaakov and Yisrael requires all three Patriarchs, Avraham, Yitzchak and Yaakov, who are bound up with prayer, since the Sages say that the Patriarchs instituted the prayers.

וזהו ענין התפלה שמבקשים ברוך אתה הוי' מההעלם אל הגילוי כו' כנודע. אך צריך להיות מקודם בחי' מרירות על הריחוק מאלקות בתכלית.

This is the matter of prayer, in which we ask, “Blessed are You, Havayah”: [to draw] from concealment into revelation, etc., as is known. But first there must be the aspect of bitterness over the utter distance from G-dliness.

Prayer's refrain, “Blessed are You, Havayah,” asks that the hidden be drawn into revelation. Yet prayer must begin with bitterness over how utterly far one is from G-dliness.

21 וכמאמר מים תחתונים בוכין⁹⁵ כו'. להתבונן בגדולת ה' ברוך שאמר^{96,97} כו' שבאמירה אחת נהוו כל העולמות וכו'

As it is said, “The lower waters weep,” etc. [One is] to contemplate the greatness of G-d, “Blessed is He who spoke,” etc.: that with a single utterance all the worlds came into being, etc.,

The lower waters “weep” at being far from G-d, and a person should feel the same. He contemplates G-d's greatness: as the blessing “Blessed is He who spoke” says, all the worlds came into being through a single utterance.

ושכדאי כל יסורי גיהנם כו' וכמארז"ל מוטב דלידייניה⁹⁸ וליתי לעלמא דאתי להיות נהנין מזיו השכינה.⁹⁹

and that it is worth all the sufferings of Gehinnom, etc., as our Sages, of blessed memory, said, “Better that he be judged and come into the World to Come,” to delight in the radiance of the Shechinah.

He also considers that delighting in G-d's presence is worth all the sufferings of Gehinnom, as in the Sages' words, “Better that he be judged and come into the World to Come.” Such thoughts make his present distance bitter to him.

22 ועייז יתמרמר נפשו מאד על ריחוקו בתכלית. אך בכי' תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה מסטרא דא. היינו שבאמת מצד הגוף הוא רחוק בתכלית.

Through this his soul will become very embittered over his utter distance. But “weeping is lodged in my heart on one side, and joy on the other side.” That is: in truth, from the side of the body he is utterly distant;

Such contemplation makes a person bitter over his distance. Yet the Aramaic saying describes weeping lodged on one side of the heart and joy on the other: as a body, a person is indeed utterly far from G-d.

אך מצד נש"י יש בחי שמחה רבה לשמוח בה' בשמחה של מצוה שהוא מבחי מהותו ועצמותו כביכול למעלה מבחי סוכ"ע כו'.

but from the side of the souls of Israel there is great joy, to rejoice in G-d with the joy of a mitzvah, which is from the level of His very being and essence, as it were, higher than the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

As a soul, though, he can rejoice in G-d with the joy of a mitzvah. That joy comes from G-d's very essence, higher even than sovev kol almin.

אך ע"י מה נתחברו בחי שני הפכים האלו בתכלית בכיה וחדוה כו'. הנה הוא ע"י בחי יעקב שהוא בחי רחמנות¹⁰⁰

But through what are these two utter opposites, weeping and joy, joined together, etc.? It is through the level of Yaakov, which is the level of compassion,

Weeping and joy are complete opposites. What joins them is Yaakov, whose attribute is compassion.

וכמאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו וע"י בחי רחמנות כנ"ל יוכל להיות בחי שמחה של מצוה שהוא בחי גילוי כו' כנ"ל.

as it is said, "In Your great compassion, have compassion on us." And through compassion, as mentioned, there can be the joy of a mitzvah, which is revelation, etc., as mentioned above.

Compassion, as in the prayer "In Your great compassion, have compassion on us," bridges the bitterness and the joy. Through it the joy of the mitzvah, which is revelation, can come about.

23 וזהו הקל קול יעקב^{101, 102} וכמשל הקול שהוא ג"כ גילוי ההעלם והקול נעשה ע"י ג' בחי אש ומים

And this is [the meaning of] "The voice is the voice of Yaakov." As in the analogy of the voice, which is also a revelation of what is concealed; and the voice is produced through three elements: fire and water,

"The voice is the voice of Yaakov": a voice brings out what is hidden within a person. It is formed from three elements, and the first two are fire and water.

שהם דברים הפכיים ובחי הרוח הוא הממוצע ומחברו כמו"כ להיות בחי גילוי מעשה המצות למטה הוא ג"כ ע"י בחי יעקב בחי רחמנות כנ"ל

which are opposite things, and air (ruach), which is the intermediary that joins them. So too, for there to be the revelation of the performance of the mitzvos below, this is also through the level of Yaakov, the level of compassion, as mentioned above.

Fire and water are opposites, and air (ruach), the third element, stands between them and joins them. So too the revelation brought by the mitzvos below comes through Yaakov, compassion, which joins opposites.

ולכן נקי יעקב בריח התיכון¹⁰³ שמבריה מן הקצה¹⁰⁴ העליון אל הקצה התחתון כו' לחבר הקרשים שלא יתפרדו והיו לאחדים¹⁰⁵ כו':

Therefore Yaakov is called the middle bar, which runs through from the upper end to the lower end, etc., to join the boards so that they will not come apart, “and they shall become one,” etc.

Yaakov is called the “middle bar” of the Mishkan, which ran through all the boards from end to end and held them together so that they would not separate. Like that bar, Yaakov joins the highest level to the lowest.

SECTION 8 • ¶ 24-25

Egypt, exile and the answer

24 וזהו הבאים ישרש יעקב. היינו שבכדי שיקבלו ישראל התומ"צ¹⁰⁶ שהוא בחיי יעקב וישראל כו' ולהיות פכ"פ דבר¹⁰⁷ ה' כו' באו מקודם למצרים שהוא בחיי המרירות כו' בחומר וכלבנים¹⁰⁸ כו'.

And this is “Those who came, Yaakov will take root.” That is: in order that Israel receive the Torah and mitzvos, which are the levels of Yaakov and Yisrael, etc., and that there be “face to face G-d spoke,” etc., they first came to Egypt, which is the aspect of bitterness, etc., “with mortar and with bricks,” etc.

The opening verse is now applied to Egypt itself. For Israel to receive the Torah and mitzvos, the levels of Yaakov and Yisrael, and to hear G-d speak “face to face” at Sinai, they first had to come to Egypt and the bitterness of “mortar and bricks.”

ואח"כ קבלו התורה להיות ישרש יעקב יציץ ופרח¹⁰⁹ כו' וזה היה במצרים בכדי לקבל את התורה בגשמיות בבחי' חיצוניות.

And afterward they received the Torah, so that “Yaakov will take root; [Yisrael] will bud and blossom,” etc. And this was in Egypt, in order to receive the Torah in physicality, in the aspect of the outer dimension (chitzoniyus).

Only afterward did they receive the Torah, so that Yaakov would take root and Yisrael bud and blossom. The descent into Egypt prepared them to receive the Torah in physical form, in its outer dimension.

וגם עתה בגלות ושעבוד פרנסה הוא ג"כ בכדי שלעתיד יוכלו לקבל בחי' פנימיות התורה להיות עין ²⁵

בעין יראו ¹¹⁰ כו'. ¹¹¹

And now too, [being] in exile and in the servitude of [earning a] livelihood is likewise in order that in the time to come they will be able to receive the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, so that "eye to eye they will see," etc.

The present exile and the burden of making a living serve the same purpose as Egypt. They prepare Israel to receive the inner dimension of the Torah in the time to come, when "eye to eye they will see."

וזהו בוראך יעקב ¹¹² ויוצרך ישראל ¹¹³ כמ"ש יוצר אור ובורא חשך. ¹¹⁴ היינו שבכל דבר יש בחי' חומר וצורה.

And this is "Your Creator [is] Yaakov, and your Former [is] Yisrael," as it is written, "He forms light and creates darkness." That is: in everything there is matter and form.

The opening question about Yaakov as "Creator" and Yisrael as "Former" is now resolved with the verse "He forms light and creates darkness," where "creating" goes with darkness and "forming" with light. Everything is made of matter and form.

ובחי' בריאת החומר שירדה למטה הוא בחי' יעקב ויוצרך הוא בחי' הצורה וגילוי הוא בחי' ישראל כנ"ל.

The creation of the matter, which descended below, is the level of Yaakov; and "your Former" is the form and the revelation, which is the level of Yisrael, as mentioned above.

Here "creation" means bringing matter into being, the dark substance that descended below; that is Yaakov. "Forming" gives shape and revelation, the light; that is Yisrael, so the question from the beginning falls away.

וזהו ענין מארז"ל כל שיראת חטאו קודמת ¹¹⁵ לחכמתו חכמתו מתקיימת ¹¹⁶ היינו להיות חכמתו מתקיימת בבחי' צמיחה כנ"ל צ"ל מקודם בחי' יראת חטאו כו' וכמבואר למעלה אשה יראת ¹¹⁷ ה' דוקא היא תתהלל כו':

And this is the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, "Anyone whose fear of sin precedes his wisdom, his wisdom endures." That is: for his wisdom to endure, in the manner of growth mentioned above, there must first be fear of sin, etc., as explained above: specifically "a woman who fears G-d, she shall be praised," etc.

The Mishnah teaches that wisdom endures only when fear of sin comes first. In the maamar's terms, wisdom "endures" and grows like a planted seed only after the preparation of awe, as in "a woman who fears G-d, she shall be praised."

IN ONE'S AVODAH

The maamar draws the lesson that before prayer a person should feel bitterness over his distance from G-d, contemplating G-d's greatness, yet rejoice in the soul's bond with Him; Yaakov's compassion joins the two. The physical mitzvos, charity and Torah truly absorbed are seeds of revelation, and fear of sin must precede wisdom for wisdom to endure. Exile and the burden of earning a living are themselves a preparation for the revelation of the Torah's inner dimension.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. Why would a tasteless seed be a better image for the mitzvos than grain that is already edible?
2. The maamar says tefillin on a table reveal nothing, though a forehead is just as physical. What, then, makes the act fruitful?
3. Why is G-d's kingship revealed more through Israel, who feel separate, than through the angels?
4. How can weeping and joy be lodged in the heart at the same time, and how does compassion join them?
5. How does reading "creation" as the making of matter answer the question of why Yaakov is called the Creator and Yisrael the Former?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 הבאים ישרש

It explains why this verse is in the haftarah of Parshas Shemos: the parsha as a whole tells of the literal coming into Egypt, the Egyptian exile, and the haftarah reveals that through it specifically “Yisrael will bud and blossom.”

KEHOT'S NOTE

הפטרות פי שמות ע"פ מנהג אשכנז, וכ"ה מנהג חב"ד. "מה שפסוק זה הוא בהפטרות דפי שמות, דכללות ענין פרשה זו הוא ענין הבאים מצרימה כפשוטו גלות מצרים וע"ז מגלה ההפטרות שע"ז דוקא יהי יציץ ופרח ישראל" — ד"ה הבאים תשל"ט. ד"ה זה נזכר בלקו"ת אחרי כו, ב.

2 הבאים ישרש יעקב

Two other transcripts of this maamar are printed there.

KEHOT'S NOTE

ב' הנחות אחרות במאמרי אדה"צ נביאים ע' פג. וע' צד. ובתוס' הגהות וביאורים באוה"ת שמות כרך א ע' עז. כרך ז ע' בתקלב. בתקלט. הנחה אחרת מהמאמר ובהגהות אחרות בכרך ח ע' ביתתנד. קיצורים נדפסו שם ע' ביתתסב. וראה גם ד"ה זה בסה"מ הנחות תרס"ו מהצ"צ ע' נד. ובמ"מ לשם. וע' קפז. נזכר בלקו"ת אחרי כו, ב. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. ראה ד"ה זה במאמרי אדה"א שמות כרך א ע' א שמיסוד על מאמר זה. במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד-תרס"ו ע' נד מיוסד על מאמר זה. חלק מהמאמר בד"ה קדש ישראל תרמ"א ע' יח. לד"ה זה ראה הבאים ישרש תשל"ה. תשל"ט. תשמ"ג. תשמ"ה (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ד ע' קה ואילך). פלח הרמון שמות ע' כא.

3 הבאים ישרש יעקב

“Those who came, Yaakov will take root; Yisrael will bud and blossom, and they will fill the face of the world with produce.” The maamar's opening verse, which it reads as the descent into Egypt leading to growth.

ישעיהו כ"ז:6:1 Isaiah 27:6

הַבָּאִים יִשְׂרָאֵל יִצְיָץ וּפְרַח וְיִשְׂרָאֵל וּמִלְאֹו פְּנֵי-תֵבֶל תִּנּוּכָה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom and bud; And the face of the world shall be filled with fruitage.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י כו, ו. ופרש"י הלא ידעם מה עשית בראשונה הבאים למצרים אשר השריש יעקב צצו ופרחו שם עד אשר מלאו פני תבל, עכ"ל. — אוה"ת שמות ע' עז. ובד"ה זה תשל"ט (מהנחה בלתי מוגה): "כפירוש רש"י והטעם שבוחר בפירוש רש"י ואינו מפרש כפשטני המקרא [תיב"ע] (הובא באוה"ת שמות כרך ז ע' בתקלב), ראב"ע, רד"ק ומצויד ע"פ שם — הערת המו"ל שם] דפי הבאים הם בימים הבאים, כי לפי פי' זה הרי המקרא קצר הוא והול"ל בימים הבאים."

4 הבאים ישרש יעקב

Rashi explains the verse as those who came to Egypt, whom Yaakov rooted, and who budded and blossomed

there until they filled the world. The maamar follows this reading in linking the verse to the coming into Egypt.

Rashi on Isaiah 27:6:1 רש"י על ישעיהו כ"ז:6:1

הבאים ישרש יעקב. הלא ידעתם מה עשיתי בראשונה הבאים למצרים אשר השריש יעקב צצו ופרחו שם עד (אשר) מלאו פני תבל תנוכה:

Those who came, whom Jacob caused to take root Do you not know what I did at first? Those who came to Egypt which Jacob caused to take root, flourished and blossomed there until they filled the face of the world with fruitage.

On Your Way (Public Domain) • The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY)

5 צ"ל השייכות

The note points to these maamarim on the question of how taking root is connected with the coming into Egypt.

KEHOT'S NOTE

ראה ד"ה הבאים תשל"ל, תשל"ט ותשמ"ז.

6 כה אמר ה' בוראך יעקב

“Thus says G-d, who created you, Yaakov, and who formed you, Yisrael.” In its plain sense G-d is the Creator of Yaakov; the maamar goes on to read it through the Midrash.

ישעיהו מ"ג:1:1 Isaiah 43:1

וְעַתָּה כֹּה־אָמַר ה' בְּרָאךְ יַעֲקֹב וַיִּצְרֶךְ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵיךָ כִּי גִאֲלִיתִיךָ קִרְאִיתִי בְשֵׁמִי לְיִאֲתָה:

But now thus saith the L-RD that created thee, O Jacob, And He that formed thee, O Israel: Fear not, for I have redeemed thee, I have called thee by thy name, thou art Mine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י מג, א.

7 אמר הקב"ה לעולם מי בראך יעקב בראך

The note gives Or HaTorah on Shemos for the source of this Midrash, in the Midrash Rabbah on Bechukosai.

KEHOT'S NOTE

במ"ר פ' בחוקותי פט"ו גבי ד"א וזכרתי את בריתי יעקב. — אוה"ת שמות ע' עח. וראה ילקוט שמעוני לנ"ך רמז תנב.

8 מי בראך יעקב בראך וישראל יצרך

The Midrash on “I will remember My covenant with Yaakov” has G-d tell His world, “Who created you? Yaakov created you,” reading Isaiah 43:1 as “your Creator,

Yaakov; your Former, Yisrael.” The maamar asks what this means and why the terms are divided this way.

ויקרא רבה ל"ו:ד' 36:4 Vayikra Rabbah

PARAGRAPH 2

9 והלא בחיי ישראל הוא גדול מבחי יעקב כו

It notes that Yisrael's superiority is plain: the name Yaakov comes from holding Esav's heel, while Yisrael comes from having striven with G-d and with men and prevailed; and the names hint at it too, Yaakov as yud-akev ("yud, heel") and Yisrael as li rosh ("a head to Me").

KEHOT'S NOTE

"וכמובן גם מפשטות הענינים דהשם יעקב הוא ע"ש וידו אוחזת בעקב עשו [ולדלות כה, כו] משא"כ ישראל הוא ע"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל [וישלח לב, כט] ובפרט ע"פ הרמזים שבשמות אלו דיעקב הוא אותיות יו"ד עקב וישראל אותיות לי ראש — ד"ה הבאים תשל"ט (מהנחה בלתי מוגה).

10 היום לעשותם

"Keep the commandment... which I command you today, to do them." The maamar uses the phrase for the purpose of the soul's descent: to perform the mitzvos in this world.

דברים ז':י"א Deuteronomy 7:11

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 בראשית בשביל ישראל

The Midrash counts Israel among the things that came before the creation of the world, in G-d's thought: "the thought of Israel preceded everything." The Kehot note gives it among the sources for creation being for the sake of Israel.

בראשית רבה א':ד' 1:4 Bereshit Rabbah

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים" ששה דברים קדמו לבריאת העולם יש מהן שנבראו ויש מהן שעלו במחשבה להבראות. התורה והספא הכבוד נבראו תורה מנין שנאמר (משלי ח, כב): "הי קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו' ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה ז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו' שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): ...

"In the beginning, G-d created" - six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne

stands firm from earliest time, [You are from eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ויקרא רבה ל"ו:ד' 36:4 Vayikra Rabbah

KEHOT'S NOTE

ראה ב"ר א, ד. ויק"ר לו, ד. רש"י ורמב"ן בראשית א, ה. ראה הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע באוה"ת שמות כרך א ע' עט.

12 קדש ישראל לה

"Israel is holy to G-d, the first of His produce." The source for Israel being called reishis, and the starting point for the maamar's question about what this "produce" is.

ירמיהו ב':ג' Jeremiah 2:3

קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אֲכָלֶיךָ יֵאָשְׁמוּ רְעָה תִּבְאֵ אֱלֹהֶיךָ נְאֻם־יְהוָה

Israel is the L-RD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ירמ"י ב, ג.

13 במאמרי אדה"ו נביאים ע' צד

This other transcript spells out the question: Yisrael is higher, as it says, "Your name shall no longer be called Yaakov but Yisrael"; so Beriah (Chochmah, Binah and Daas, Yisrael as li rosh) should have gone with Yisrael, and Yetzirah (the emotive attributes, Tiferes) with Yaakov.

KEHOT'S NOTE

"הלא מדריגות ישראל גבוה ממדריגות יעקב וכמ"ש לא יעקב יקרא עוד שמך כ"א ישראל והל"ל בחי בריאה לישראל ויצירה ליעקב (כידוע דהבריאה בבחי חב"ד והוא בחי ישראל לי ראש והיצירה בבחי חג"ת שהוא בבחי יעקב בחי הת"ת)". ראה בספר הליקוטים ממאמרי הצ"צ ערך יעקב ע' א"ק.

PARAGRAPH 3

14 ולהבין מהו השייכות לישראל

Likkutei Torah opens with the same verse, "Israel is holy to G-d, the first of His produce," and asks what this growing produce is of which Israel are called first.

KEHOT'S NOTE

ראה גם בלקו"ת פ' פנחס עט, ב.

15 על המצות נאמר בוהר שהם בחי לבושין

The Zohar passage the Kehot note gives here describes the souls in Gan Eden standing clothed in garments, crowned before their Master. The maamar cites the Zohar's teaching that the mitzvos are these garments.

זח"ב ר"א, 211b Zohar II, 211b

KEHOT'S NOTE

זח"ב ר"א, ב.

16 לבושין שכ"א

The manuscript reads "garments for the soul, and therefore each one of Israel," making explicit that the obligation in all 613 follows from the garments.

KEHOT'S NOTE

בכרך 1113 גוכתי"ק הצ"צ: לבושים לנפש ולכן כל אי מישאל.

17 לבד מצות המלך

The note points to a footnote there on the exception of the king's mitzvos.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ש ח"י"ח ע' 192 הערה 52 בשולי העמוד.

18 וכל המצות מחוייב

The manuscript reads "and all the 613 mitzvos each one is obligated [to fulfill]."

KEHOT'S NOTE

בגוכתי"ק הצ"צ: וכל התרי"ג מצות מחוייב.

19 וצריך להיות בגלגול

Iggeres HaKodesh, epistle 19, says in the name of the Arizal that every person must come back in gilgul until he has fulfilled all 613 mitzvos in actual deed, for the Torah's purpose is the mitzvos done in practice, "today, to do them."

KEHOT'S NOTE

ראה אגה"ק סי' יט (דף קכח, ב) בשם האריז"ל. ספר הגלגולים פ"ד. לקו"ת בהר מב, ב. בארוכה בלקו"ש ח"י"ח ע' 192 הערה 55. וראה בליקוט פי לאגה"ק — חסידים שם.

20 שיהיה לבוש מן כל התרי"ג מצות

The other transcript adds that since there are many mitzvos a person cannot fulfill, such as the mitzvos of priesthood or communal mitzvos, he comes in several gilgulim.

KEHOT'S NOTE

במאמרי אדה"י נביאים ע' צה: "וגם שיש הרבה מצות שא"א שיקיים אדם כמו מצות כהונה בישראל או מצות רבים וכה"ג הנה הוא בא בכמה גלגולים. ויש להעיר שבגוכתי"ק הצ"צ אחר תי' "התרי"ג מצות" נוסף: ואפילו להיות כהן או לוי ע"י גלגול": לבד — ואח"כ העביר ע"י קולמוס.

21 בגלגול או בבחי' עיבור . . וכשחיסר

The manuscript reads: "in the manner of gilgul or ibbur, to fulfill the mitzvos that depend on priesthood and Levites and the like; and all this is so that the soul's garments in Gan Eden be complete, that there be a garment from all 613 mitzvos."

KEHOT'S NOTE

בגוכתי"ק הצ"צ: בבחינת גלגול או עיבור לקיים מצות התלויות בכהונה ולויה וכיוצא. וכ"ז הוא כדי להיות שלימות הלבושים לנפש בג"ע שיהי' לבוש מן כל התרי"ג מצות: וכשחיסר.

PARAGRAPH 4

22 ולכן ביקש משה ליכנס לארץ

Or HaTorah on this passage points to Likkutei Torah, Shelach 36c.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פ' שמות ע' פ מציין ללקו"ת פ' שלח לו, ג.

23 בקש משה ליכנס לארץ לקיים המצות התלויות בה

Rabbi Simlai asks why Moshe longed to enter the Land: not to eat its fruit, but because many mitzvos can be fulfilled only in the Land of Israel. The maamar cites it to show how much each mitzvah adds.

סוטה י"ד א"ו: ח' 7-8 Sotah 14a

דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאנה משה רבינו ליקנס לארץ ישראל? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כה אמר משה: הרבה מצות נצטוו ישראל, ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל. אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי. אמר לו הקדוש ברוך הוא: כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר? מעלה אני עליה קאילו עשיתם, שנאמר: "לכן אחלק לו ברכים ואת עצומים יחלק שכל תחת אשר הערה לפנות נפשו ואת ..."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

24 ובגמרא המשילו

The Gemara explains that the eglah arufah, a heifer that has borne no fruit, is broken in a place that bears no fruit, to atone for the slain man whom they did not let "produce fruits." The maamar takes this as the Sages calling mitzvos "fruits."

סוטה מ"ו א: כ"ב Sotah 46a

אמר רבי יוחנן בן שאול, מפני מה אמרה תורה: הביא עגלה בנחלה? אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שלא עשה פירות, ויערף במקום שאין עושה פירות, ויכפר על מי שלא הניח[הו] לעשות פירות. מאי פירות? אילימא פריה ורביה — אלא מעתה אגזו ואסריס הכי נמי דלא ערפינו? אלא מצות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

בגוכתי"ק הצ"צ: ובגמרא שלהי מסכת סוטה המשילו. סוטה מו, א. "ובדרז"ל לשון פירות בעגלה ערופה אמרו ע"פ אשר לא יעבד ולא יזרע הוא לא הניחו לעשו פירות יערף בנחל איתן במקום שאינו עושה פירות, ופריך אלא מעתה זקן או סריס מאי, ומשני אלא מאי פירות מצות" — מאמרי אדה"י נביאים ע' פד. וראה שם בארוכה משל מענין הזריעה. באוה"ת פ' שמות ע' פ מציין ללקו"ת שה"ש טז, א. באוה"ת וירא כרך 2 תתשפד, ב מציין לכאן: מאי פירות מצות שנורעים בארץ.

PARAGRAPH 5

25 אלא מאי פירות מצות

The Gemara's conclusion that the "fruits" of the slain man are mitzvos, since the Torah does not distinguish an old

man or a eunuch. The maamar takes this as the source for calling mitzvos fruits.

סוטה מ"ו א: כ"ב:22 Sotah 46a:

אמר רבי יוחנן בן שאול, מפני מה אמרה תורה: הביא עגלה בנחל? אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שלא עשה פירות, ויערף במקום שאין עושה פירות, ויכפר על מי שלא הניחו[הו] לעשות פירות. מאי פירות? אילימא פריה ורביה — אלא מעתה אנו ואסריס הכי נמי דלא ערפינו? אלא מצות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

26

זרעו לכם לצדקה

"Sow for yourselves for righteousness, reap according to kindness." One of the verses that call good deeds sowing.

הושע י':12 Hosea 10:

זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד נירו לכם ניר ועת לדרוש אתה' עד' יבוא ויורה צדק לכם:

Sow to yourselves according to righteousness, Reap according to mercy, Break up your fallow ground; For it is time to seek the L-RD, Till He come and cause righteousness to rain upon you.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

הושע י', יב. ראה לקו"ת שלח לה, ב.

27

אשריכם זורעי על כל מים

"Fortunate are you who sow upon all waters." A second verse of sowing, which the maamar later reads as sowing above all the "waters" of Gan Eden.

ישעיהו ל"ב:20 Isaiah 32:

אשריכם זרעי על כל מים משלחי רגלי השור והחמור:

Happy are ye that sow beside all waters, That send forth freely the feet of the ox and the ass.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע'י לב, כ. ראה באוה"ת נ"ך כרך ב' ע' תשצא מציין לכאן: דוריעה דמעשה המצות נמשך ע"י גילוי סוכ"ע שהוא למעלה מג"ע וזהו על כל מים למעלה מבחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו'.

28

זורע צדקות

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

בברכת ק"ש.

29

זורע צדקות

The first blessing before the morning Shema praises G-d who "sows righteous deeds, makes salvations grow." The Kehot note gives this blessing as the source.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Blessings of the Shema, First Blessing before Shema 8, ימי חול, סידור אשכנז, תפילת שחרית, ברכות קריאת שמע, יוצר אור ח'

לאל ברוך נעימות יתנו. לקלך אל חי וקנס זמרות יאמרו ותשבח ותשמעו. כי הוא לבדו פועל גבורות. עושה חֲדָשִׁים. בעל מלחמות. זורע צדקות. מצמיח ישועות. בורא רפואות. נורא תהלות. אדון הנפלאות: המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית: כָּאֵמֹר לַעֲשֶׂה אוֹרִים

גדלים כי לעולם חסדו: אור חדש על-ציון תאיר ונזכה כלנו מהרה לאורו: ברוך אתה הי יוצר המאורות:

To the Blessed Almighty, they offer pleasant melodies; to the King, the Almighty, [Who is] living and enduring, they utter hymns and make praises heard. For He alone is the Performer of mighty deeds, Maker of new things; Master of battles, Sower of acts of righteousness, Deuteronomy 3:6 Causer of deliverance to sprout forth; Creator of cures. Awesome in praise, Master of wonders, He renews in His goodness, each day, continuously, the work of creation, as it is said: "[Give thanks to Him] Who makes the great luminaries," for His kindness ...

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

30

נקי מעשה מצות בשם זריעה

Likkutei Torah explains that the sowing is through the animal soul, since almost all the mitzvos are practical and were given for the sake of the animal soul.

KEHOT'S NOTE

בלקו"ת האינו עד, ג נתבאר שענין הזריעה הוא ע"י נפש הבהמית, ואין זה סותר למשי"כ שכנס"י נקי ארץ הפך דמ"מ זריעה זו היא דוקא בהיות הנפש האלקית מלוכשת בנפש הבהמית ע"ש. וראה אוה"ת שמות כרך ח ע' ב'תתנה ובהנסמן שם.

31

שו"ה זריעה — ולהבין זאת

From the Tzemach Tzedek's manuscript: the mitzvos have three names, garments, fruit, and the sowing of the fruit.

KEHOT'S NOTE

"ענין ג' שמות של המצות היינו בחי' לבושים ובחי' פרי ובחי' זריעה של הפרי" — (מגובות"ק הצ"צ) אוה"ת כרך ח ע' ב'תתנה.

32

נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים

The Rebbe's note there gives the sources of this Midrash.

KEHOT'S NOTE

תנחומא נשא טו. ועיי"כ במדבר רבה יג, ו. — הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע באוה"ת פ' שמות ע' פא. וראה תניא פרק לו ובלקוט פ"י שם.

33

נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים

The Midrash that G-d desired a dwelling place among the lower realms. The maamar uses it to explain why the mitzvos are performed in the physical world.

מדרש תנחומא, נשא ט"ז:1א' Nasso 16:

... באתי לגני אחותי כלה (שה"ש ה, א). אמר רבי שמואל בר נחמן, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, נתאווה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים. ברא את האדם וצוה אותו ואמר לו: מקל עץ הנו אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב, טז-יז). ועבר על צויו. אמר לקה הקדוש ברוך הוא, כך הייתי מתאווה שיהא לי דירה בתחתונים כמו שיש לי בעליונים, ודבר אחד צויתי אותך ולא שמרת אותו. מיד סלק הקדוש ...

(Numb. 7:1), "So it came to pass on the day that Moses had finished." Rav says, "Every place where it is stated, 'So it came to pass (wayehi),' [is referring to] something new"; but R. Simeon says, "Every place where it says, 'So it came to pass (wayehi)' [is referring to] something which existed, has

ceased [to exist] for a long time, and has returned to be as it was. 5:7. This text is related (to Cant. 5:1), "When I come to my garden, my sister bride." R. Samuel bar ...

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY)

34 נתאזה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים

A parallel Midrash: from the first day of creation G-d desired to dwell with His creatures below. Cited alongside the Tanchuma.

Bamidbar Rabbah 13:6 ו"ג:ו

PARAGRAPH 6

35 לית אתר פנוי מיני

"There is no place empty of Him." The maamar cites it as the reason a "dwelling" below seems puzzling.

Tikkunei Zohar, Tikkun 57 • 91b:6-92a:1

... בְּכָל סְפִירוֹ, וּבְכָל כְּרִסְיֵי, וּבְכָל מְלָאכִי, וּבְכָל אֶבֶר וְאֶבֶר דְּבֵר נֶשׁ, דְּלִית אֲתֵר פְּנוּי מִנִּיהָ לֹא בְּעֵלְאִין וְלֹא בְּתַמְאִין, יְהוּיָהּ לֹא אֲתֵקְרִי בִּיחּוּדָא דְּאַרְבַּע אֲתוּנָן אֲלֵא בְּעֵלְת הָעֵלּוֹת דְּמִיחּוּד לֹוֹן, וּבְגִין דְּאִיהוּ מִיחּוּד אֲרַבַּע אֲתוּנָן, בְּקֵה אֲתֵקְרִיאוּ יְהוּיָהּ בִּיחּוּדָא וְדָא יְהוּיָהּ אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד, וּבְגִין דָּא שְׁוִי אֲמוֹנָה דִּישְׂרָאֵל בְּאַרְבַּע אֲתוּנָן אֲלִין, וְכָל שְׁמֵהּ שְׁוִי כְּנוּיָן לְשִׁמָּה דָּא, לִית שְׁמָה עַד אֵין סוּף וְעַד אֵין תְּכֵלֶת רַבְרָבָא וְשִׁלְטָנָא מִן דָּא, לְעִילָא עַד אֵין סוּף, וְלִתְמָא עַד ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ת"ז ת"י נז. ובשמ"ר פ"ב ה: שאין מקום פנוי בלא שכינה — הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע באוה"ת שמות ע' פא.

36 לית אתר פנוי מיניה

The Midrash on the burning bush teaches that there is no place empty of the Shechinah. Cited by the Rebbe as a parallel to the Tikkunei Zohar.

Shemot Rabbah 2:5 ב"ה:ו

37 הלא את השמים

"Do I not fill the heavens and the earth? says G-d." A second proof that G-d is everywhere, which sharpens the question about a dwelling below.

Jeremiah 23:24 ד"ג:כ"ד

אִם־יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻמֵּי ה' הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵא נְאֻמֵּי ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ירמ"י כג, כד.

38 ואתה מחי את כולם

"You give life to them all." The maamar reads the word Atah ("You") as the letters through which G-d's life-force

enters creation, the level of memalei kol almin.

Nehemiah 9:6 ו"ו:ט

אֶת־הָהוּא ה' לְבִדְךָ אֶתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־מַצְבָּא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

נחמ"י ט, ו.

39 ע"י בחי אתה אותיות כו'

The other transcript explains Atah as alef-tav and the five places of articulation in the mouth; the vav of ve'Atah is the drawing down from sovev into memalei, as in "for Havayah is Elokim," and sovev is the essence of the Infinite Light before its light spreads into the worlds as a kav.

KEHOT'S NOTE

במאמרי אדה"ז נביאים ע' צו: "א"ת וה' מוצאות הפה והו"י דואת"ה הוא בחי' המשכות מן בחי' סובב לממלא כמ"ש כי ה' הוא אלקים כו', ובחי' סובב שהוא בחי' עצמות אוה"ס שלפני התפשטות אורו באב"ע בבחי' קו כו"י ע"ש.

PARAGRAPH 7

40 שחיב אדם לברך מאה ברכות בכל יום

Rabbi Meir taught that a person is obligated to recite a hundred blessings every day. The maamar explains their purpose as drawing the hidden light into revelation.

Menachot 43b:15-17 ו"ז:ט"ו-ט"ז

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

KEHOT'S NOTE

מנחות מג, ב. ראה לעיל כ, א. עיין אוה"ת כאן ע' פב.

PARAGRAPH 8

41 ברוך בחי בריכה

Likkutei Torah cites this maamar's explanation of baruch as breichah, a drawing from concealment into revelation, adds that Rabbeinu Bachya on Eikev says the same, and concludes that the term "blessed" then applies even to sovev kol almin, drawn from concealment into revelation.

KEHOT'S NOTE

"מקום ריכוז של מים" — ע"פ ישע"י כב פסוק ט. יא. וראה גם בלקו"ת עקב טז, ב. מציינ' לכאן ומוסיף "וכיכ הבחיי פי עקב".

42

בחי בריכה

"You gathered the waters of the lower pool (breichah)." The Kehot note gives this verse for breichah as a place where water collects, the basis for reading baruch as a drawing from the hidden to the revealed.

ישעיהו כ"ב:ט"ז: Isaiah 22:9

ואת בקיעי עיר־דוד ראיתם כִּי־רבו וַתִּקְבְּצוּ אֶת־מֵי הַבְּרִיחַ הַתַּחְתּוֹנָה:

And ye saw the breaches of the city of David, that they were many; and ye gathered together the waters of the lower pool.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43

בחי בריכה

"A reservoir... for the waters of the old pool (breichah)." A second verse cited for breichah as a gathering of water.

ישעיהו כ"ב:י"א: Isaiah 22:11

וּמִקְנֶה עֲשִׂיתֶם בֵּין הַחֲמַתִּים לְמֵי הַבְּרִיחַ הַיִּשְׁנָה וְלֹא הִבְטַתֶּם אֶל־עֲשִׂיָּהּ וַיִּצְרָה מִרְחוּק לֹא רָאִיתֶם:

ye made also a basin between the two walls for the water of the old pool— But ye looked not unto Him that had done this, Neither had ye respect unto Him that fashioned it long ago.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44

יו"ד צמצום ה' התפשטות

the passage shares nothing with the note

KEHOT'S NOTE

ראה אנה"ת פ"ד.

45

ע"י ישראל

Or HaTorah reads "through the souls" in place of "through Israel."

KEHOT'S NOTE

באזה"ת שמות ע' פג: ע"י הנשמות.

46

בית ישראל ברכו את ה'

"House of Israel, bless G-d." The maamar reads it as showing that drawing G-d's light into revelation is specifically Israel's task.

תהילים קל"ה: Psalms 135:19

בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַכּוּ אֶת־ה' בֵּית אַהֲרֹן בְּרַכּוּ אֶת־ה'

O house of Israel, bless ye the L-RD; O house of Aaron, bless ye the L-RD;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קלה, יט.

47

שיש בכאור"א מישאל בכח למסור נפשו

Or HaTorah traces this power to the root of the soul, the level of its "mazal" that sees from above, for Israel "arose in thought."

KEHOT'S NOTE

"זהו מצד שרש נשמתו בחי מזלי חזי שישאל עלו במחשבה" — אזה"ת כרך ח ע' ביתתנו.

48

יימי שנותינו שבעים שנה

"The days of our years are seventy years." The maamar counts the days of a lifetime as all given for drawing down through the daily blessings.

תהילים צ"י: Psalms 90:10

יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ כֶּהֱם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַחֲמֶם עָמַל וְאֵין כִּי־נָז חֵיש וְנִעְפָּה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים צ, י.

49

כי עין בעין יראו

"For eye to eye they will see G-d's return to Zion." It describes the complete revelation of the time to come.

ישעיהו נ"ב:ח: Isaiah 52:8

קוֹל צִפִּיק נִשְׂאוּ קוֹל יַחְדּוֹ יִרְנְנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נב, ח.

PARAGRAPH 9

50

והנה המאה ברכות . ע"י מעשה המצות

Or HaTorah distinguishes there between Barchu and Kedushah.

KEHOT'S NOTE

ראה באזה"ת כרך ח ע' ביתתנו שיש הפרש בין ברכו לקדושה ובע' ביתתנו. ובאזה"ת בראשית פ' ויחי תתשכה, א.

PARAGRAPH 10

51

וכשאישישראל מניח אותם

The note points to this discussion in the Tzemach Tzedek's explanations of the mitzvos.

KEHOT'S NOTE

ראה דרך מצותיך קסח, א. אזה"ת ויקרא כרך ג ע' תתפא. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע באזה"ת פ' שמות ע' פו. ויש להוסיף שבאזה"ת שמות כרך ח ע' ביתתנו הגי': שאדם מישאל. בלקו"ת בהעלותך לד, ב מציין לכאן.

52

וכמאמר הזהר

The Zohar on Mishpatim reads "her covering" (Exodus 21:10) as "the King's spread": the spread of the King's garment, which He spreads over the soul. The maamar uses the phrase for the tallis.

Tikkunei Zohar, Tikkun 61 תקו"ז תיקון ו

Zohar II, 97b זו, ב

KEHOT'S NOTE

ראה ת"ז תי' ו (כב, א) תכ"א (נה, ב). בוח"ג קכ, ב. פרישו דמצוה — הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע באוה"ת פי שמות ע' פז. זח"ב צו, ב. לקו"ת שלח מז, ב. סה"מ תקס"ב ע' רכד. באוה"ת כרך ח ע' ב"תתנו מוסיף "ולכאורה אינו מובן איך ע"י הנחת תפילין מקלף ודיו גשמי יומשכו גילוי אור א"ס ב"ה בחו"ב עילאי בחי חכים ולא בחכמה ידיעא מבין ולא בבינה ידיעא כו', אך הוא כמו שע"י זריעת הגרעין שאין בו טעם כלל נצמח פרי משוכה בטוב טעם כנ"ל וזהו שנאמר זרעו לכם לצדקה כו".

53

טלית

Tikkun 21 calls the Shechinah "the tallis of the Holy One, blessed be He," in which He wraps Himself, as in "He wraps Himself in light as a garment." The Kehot note gives it as a parallel to the saying quoted here.

Tikkunei Zohar 55b נ"ה תקוני זוהר

PARAGRAPH 11

54

הגם שמצח האדם הוא ג"כ דבר גשם

The manuscript reads "even though a person's head and hand, on which he puts the tefillin, are also a physical thing."

KEHOT'S NOTE

בגוכתי"ק ובאוה"ת כרך ח שם: הגם שראש האדם וידו שמוניח בהם התפילין הוא ג"כ: דבר גשמי.

55

משא"כ כשמונחים על השולחן . . וגם כשעכו"ם מניח אותם

That maamar notes that these two examples seem unusual; but although Torah Ohr was printed from listeners' notes, the Tzemach Tzedek reviewed the maamarim before printing, so the examples are exact: tefillin on a table, or put on by a non-Jew, achieve nothing, for the mitzvot must be in Israel, who are called "a land of desire."

KEHOT'S NOTE

בד"ה הבאים ישרש תשמ"ג מעיר ע"ז שבי' דוגמאות אלו בלתי רגילות לכאורה, אף שהספר תו"א נדפס מרשימת השומעים שרשמו את לשון אדמו"ר הזקן, מ"מ הרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ הגי' את המאמרים טרם שנמסרו לדפוס, הרי מובן שדוגמאות אלה הם בדיוק, דכאשר התפילין מונחים על השולחן או שעכו"ם מניח אותם אין בזה שום ענין כלל, כי המצות צריכים להיות בישראל דוקא שנקראו ארץ חפץ. במאמרי אדה"צ נביאים ע' צו מביא ב' הדוגמאות הנ"ל, אבל שם ע' פו (הנחה אחרת). בלקו"ת שמע"צ פג, ב מביא רק הדוגמא מעו"ג, ושם ציין לכאן.

56

כי תהיו אתם לי ארץ חפץ

"All the nations will call you fortunate, for you shall be a land of desire." The maamar reads it as Israel being the "earth" in which the mitzvot are sown and grow.

Malachi 3:12 מלאכי ג'

וְאֶשְׂרֵי אֲתֶכֶם כְּלִי-הַגֹּיִם כִּי־תִהְיוּ אֲתֶם אֶרֶץ חֶפֶץ אֶמַר ה' צְבָאוֹת:

And all nations shall call you happy; For ye shall be a delightful land, Saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלאכי ג', יב. ראה בד"ה הבאים תשל"ח, תשל"ט שזוהו כפי הבעש"ט המובא בכש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות אות מד שכמו שבארץ נמצא בה כל הון יקר כן הוא בישראל שיש בהם כל האצרות ולכן צ"ל קיום המצות ע"י ישראל

דוקא. באוה"ת כרך ח ע' ב"תתנו מוסיף אחר הכתוב כי תהיו אתם ארץ חפץ "שבהם ועל ידם יש הכח הזה להצמיח גילוי אור א"ס ע"י זריעת מעשה המצות ולכן נאמר ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, ובכל התורה כתוב דבר אל בני ישראל כו' כי על ידן יהי צמיחת האור והגילוי בקיום המצות לפי שבהן יש כח זה (עמ"ש במ"א ע"פ יונתן בפי" קומי לך). ראה לקו"ת שה"ש טז, ד.

57

כי תהיו אתם לי ארץ חפץ

Likkutei Torah cites this maamar, where the Congregation of Israel is called "a land of desire" in which the mitzvot are sown, and reconciles it with its own point that the power to make salvations grow lies in the animal soul: the sowing takes place when the G-dly soul is encloded in the animal soul.

KEHOT'S NOTE

מובא בלקו"ת האוינו עד, ג: "ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש יעקב דלשם נתבאר שכנס"י נק' ארץ חפץ והמצות נזרעו בארץ זו דייקא ע"ש באריכות ואין זה סותר למש"כ דמ"מ זריעה זו היא דוקא בהיות הנפש אלקית מלוכשת כנפש הבהמית."

PARAGRAPH 12

58

אני הוי' לא שנית

"For I, G-d, have not changed." The maamar cites it for Ein Sof being unaffected by creation.

Malachi 3:6 מלאכי ג':

כִּי אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יִעֲקֹב לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59

מלכותך מכ"ע

"Your kingship is a kingship over all worlds." Worlds come into being through G-d's kingship, which requires a people.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:

מַלְכוּתְךָ מִלְכוּת פְּלִיעֵלִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קמה, יג.

60

אין מלך בלא עם

The Rebbe's note there lists the sources of this saying.

תנ"א, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז' ב"ב: 7:2 Tanya, Sha'ar HaYichud

... כי תכלית בריאת העולם הוא בשביל התגלות מלכותו יתברך, ד"אין מלך בלא עם, פירוש "עם" - מלשון "עוממות", שהם דברים נפגדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך, כי אילו אפילו היו לו בנים רבים מאד - לא שייך שם "מלוכה" עליהם, וכן אפילו על שרים לבדם, רק "ברוב עם" - דווקא - "הדרת מלך".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פי' שמות עי' צא מציין הצ"צ שהגה זו היא ל"מהרי"ל" — אחי כ"ק אדה"ז.

69

תהיו אתם ארץ חפץ

"You shall be a land of desire." Israel is the place where G-d's will is chiefly revealed, and so the soil in which the mitzvos grow.

מלאכי ג':י"ב Malachi 3:12

וְאֶשְׂרֵי אֲתֶכֶם כָּל־הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אֶתֶם אֶרֶץ חֶפֶץ אֲמַר ה' צְבָאוֹת:

And all nations shall call you happy; For ye shall be a delightful land, Saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70

אשה יראת ה'

"A woman who fears G-d, she shall be praised." The maamar reads it of the Congregation of Israel as G-d's bride, whose awe brings light.

משלי ל"א:30 Proverbs 31:30

שֶׁקֶר הַחַן וְהַקֶּבֶל תִּפְּי אִשָּׁה יִרְאֵת־ה' הִיא תִתְהַלֵּל:

Grace is deceitful, and beauty is vain; But a woman that feareth the L-RD, she shall be praised.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי לא, ל. מובא בלקו"ת שה"ש מ, א.

71

מלשון בהלו נרו

"When His lamp shone over my head." The maamar links tis'halal ("she shall be praised") with behilo ("shone"), so that her awe becomes illumination.

איוב כ"ט:3 Job 29:3

בְּהִלּוֹ נִרְוֹ עָלַי רֹאשִׁי לְאוּרֹי אֶלֶף חֹשֶׁךְ:

When His lamp shined above my head, And by His light I walked through darkness;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ע"פ איוב כט, ג. וראה גם בלקו"ת שה"ש מה, ג בפירושו השם בית הלל, שהוא מלשון בהילו נרו.

PARAGRAPH 14

72

הבאים ישרש יעקב

The maamar's opening verse, now explained: Yaakov's taking root is the mitzvos planted in physical things.

ישעיהו כ"ז:6 Isaiah 27:6

הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב יִצְיָץ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמִלְאֹא פְנֵי־תֵבֶל תִּנּוּכָה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom and bud; And the face of the world shall be filled with fruitage.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73

היינו השרשה למטה הוא בחי' המצות

Or HaTorah notes that here the mitzvos are light sown for the righteous, absorbed and rooted in Yaakov, the "land of desire," where they grow.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת כרך ז עי' ב'תקלו מציין שכאן נתבאר בפי' ישרש יעקב שהמצות הם אור זרוע לצדיק ונקלטים ונשרשים בבחי' יעקב שהוא בחי' ארץ חפץ כו' הצומח להצמיח האור זרוע כו' שלכאורה זה ההיפך ממארו"ל כל מי שמעשיו מרובין מחכמתו דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין הרי האדם נשרש ע"י מעשה המצות, ומבאר דשניהם אמת ע"ש.

74

יעקב יו"ד עקב

Kehot's note points to where this is explained further: Etz Chaim.

KEHOT'S NOTE

ע"ח ש"ג ספ"ב. פרדס שעה"כ בערכו. קהלת יעקב בערכו.

75

יעקב יו"ד עקב

Etz Chaim reads Yaakov as yud akev: ten sparks of light placed in the "heel," the World of Asiyah. The Kehot note gives this place for the reading.

עץ חיים ג':כ"ב Sefer Etz Chaim 3:2

... כי אין עומדים כל הפרצופים בשה ובקומה א' נמצא כי ראש המלכות דעשיה נפגשה בתחתית העקב דא"ק וכעד"ז בכל שאר הבחי' לא יכילם העין כ"א נגולו כספר השמים וכפי דבוק זה האבר שבוה הפרצוף באבר הפרצוף שכנגדו לפעמים יפגשו עין בחוטם ואזן בעקב וכיוצא בזה לאין קץ. וזהו ענין חכמת הצירוף כ"ב אותיות א"ב אל"ף עם כולם וכולם עם אל"ף וכיוצא בשאר האותיות והם הם גורמים השינוי שאין לך יום שדומה לחבירו ואין צדיק דומה לחבירו ואין בריה דומה לחבירתה וכל הנבראים כולם לצורך גבוה כי אין יניקת כולם ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

76

יעקב יו"ד עקב

The Pardes, in its gate of appellations (entry Yaakov), derives Yaakov from akev, "heel," and explains that with the yud the name alludes also to the hidden level above. Cited by the Kehot note for this reading.

פרדס רמונים כ"ג:י"א:23:10 Pardes Rimmonim 23:10

יעקב הוא ת"ת אלא חילוק גדול יש בין יעקב ובין ישראל כי ישראל הרמז בתפארת כאשר יתבאר בערכו. אבל יעקב מלשון עקב והרמז במלכות. וכן נרמז בזה פרשת בלק (דף ר"י ע"ב) בפסוק מי מנה עפר יעקב וכן בפי' ויגש (דף ר"י ע"ב) בפסוק ותחי רוח יעקב אביהם. אמנם כשהוא מלא בוא"ו הרמז בתפארת שהוא מדת יעקב אבינו והוא ו' שבשם הכולל ו' קצוות. ויש חילוק בין עקב ממש ליעקב כי עקב הרמז במציאותה התחתונה לבד אבל עם הו"ו ירמוז גם כן אל מציאותה הנעלם אל הנקודה המאירה אל העגולה ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

77

בחי' יו"ד שירדה בבחי' עקב למטה

Likkutei Torah refers here: the task is to draw the hidden level down into this world, the "heels," through practical mitzvos made of physical things in which the Infinite Light rests, the yud encloded in the heels.

KEHOT'S NOTE

בלקו"ת בלק עא, ד מציין לכאן.

PARAGRAPH 15

78 זורע צדקות מצמיח ישועות

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

בברכת יוצר אור.

79 זורע צדקות מצמיח ישועות

The first blessing before the morning Shema (Yotzer Or) praises G-d who "sows righteous deeds, makes salvations grow." The maamar reads it as the sowing of mitzvot and the growth of revelation.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Blessings of the Shema, First Blessing before Shema 8, חול, ימי יסוד אשכנז, ימי חול, ברכות קריאת שמע, יוצר אור ח' לאל ברוך נעימות יתנו. למקל אל חי וקם זמרות יאמרו ותשפחות לשמיעו. כי הוא לבדו פועל גבורות. עושה חדשות. בעל מלחמות. זורע צדקות. מצמיח ישועות. בורא רפואות. נורא תהלות. אדון הנפלאות: המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית: כאמור לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו: אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו מהרה לאורו: ברוך אתה ה' יוצר המאורות:

To the Blessed Almighty, they offer pleasant melodies; to the King, the Almighty, [Who is] living and enduring, they utter hymns and make praises heard. For He alone is the Performer of mighty deeds, Maker of new things; Master of battles, Sower of acts of righteousness, Deuteronomy 3:6 Causer of deliverance to sprout forth; Creator of cures. Awesome in praise, Master of wonders, He renews in His goodness, each day, continuously, the work of creation, as it is said: "[Give thanks to Him] Who makes the great luminaries," for His kindness ...

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

PARAGRAPH 16

80 לכל תכלה ראיתי קץ

"To every longing I have seen an end; Your commandment is exceedingly broad." The maamar contrasts the limited reach of comprehension with the unlimited reach of the mitzvah.

Psalms 119:96: כי יצא צד

לכלית תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד:

I have seen an end to every purpose; but Thy commandment is exceeding broad.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קט, צו.

81 על בחי השגות וכלות הנפש

Iggeres HaKodesh, epistle 17, explains tichlah the same way, from kelos hanefesh, the soul's yearning in Gan Eden, which has an end and a limit, while me'od is the

light without limit drawn down through the mitzvah (there, the mitzvah of charity).

KEHOT'S NOTE

וכן פי' באגה"ק סי' יז. וראה באוה"ת בראשית כרך ג תקה, ב בפי' הפסוק לכל תכלה. אוה"ת פי' תרומה ע' אשעז. ראה סה"מ תר"מ כרך ב ע' תשכט. סה"מ תרכ"ט (הוצאה חדשה) ע' רט.

82 לשון כלתה נפשי

"My soul longs, indeed pines away, for the courts of G-d." The source of the term kelos hanefesh, the soul's yearning, which the maamar finds in the word tichlah.

Psalms 84:3: כי יצא צד

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אליהי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים פד, ג.

PARAGRAPH 17

83 אשריכם זורעי על כל מים

Kehot's note points to Isaiah 33:20 for these words.

Isaiah 33:20: כי יצא צד

KEHOT'S NOTE

ישע"י לג, כ.

84 אשריכם זורעי על כל מים

"Fortunate are you who sow upon all waters" (Isaiah 32:20; the Kehot note here prints 33:20). The maamar reads "upon" as "above": the sowing of mitzvot is above all the "waters" of comprehension.

Isaiah 32:20: כי יצא צד

אשריכם זרעי על כל מים משלחי רגלי השור והחמור:

Happy are ye that sow beside all waters, That send forth freely the feet of the ox and the ass.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 ונהר יוצא מעדן

"And a river went out of Eden to water the garden." The source for calling the comprehension of Gan Eden "water."

Genesis 2:10: כי יצא צד

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית ב, י.

PARAGRAPH 18

86 אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

The saying heard in the upper world: "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand." The maamar

explains why learning about physical matters is valued there.

Pesachim 50a:7-8 ח"ז: א' פסחים

ושמעתי שהיו אומרים: אשרי מי שפא לְכָאן ותלמודו בידו. ושמעתי שהיו אומרים: הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתו. (ומאן) נִינְהוּ? אֵילִימָא רַבִּי עֲקִיבָא וְחִבֵּירִי — מִשּׁוּם הַרוּגֵי מַלְכוּת וְתוּ לֹא אֵלָא: הַרוּגֵי לֹד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

פסחים נ, א. ראה מאמרי אדה"צ אתהלך ליאוניא ע"י כו.

87

אלו מציאות

The Mishnah opens, "These found objects belong to the finder." The maamar uses it as an example of Torah dealing with physical matters.

Mishnah Bava Metzia 2:1 א'א: ב' משנה בבא מציעא

אלו מציאות שלו, ואלו חֵיב לְהַכְרִיז. אלו מציאות שלו, מצא פרות מפזרו, מעות מפזרות, כריכות ברשות הרבים, ועגולי דבלה, כפרות של נחתום, מחרוזות של דגים, ונתיכות של בשר, וגזי צמר הבאות ממדינתו, ואניצי פשתו, ולשונות של ארגמן, הרי אלו שלו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, כל שיש בו שנוי, חֵיב לְהַכְרִיז. פיצד. מצא עגול ובתוכו חרס, כפר ובתוכו מעות. רבי שמעון בן אלקעזר אומר, כל כלי אגפוריא אינו חֵיב ...

Which found objects belong to the finder and which ones must be proclaimed [in the lost and found]? These found objects belong to the finder: if a man found scattered fruit, scattered money, small sheaves in the public domain, cakes of figs, bakers' loaves, strings of fish, pieces of meat, wool shearings [as they come] from the country of origin, stalks of flax and strips of purple wool, according to Rabbi Meir. Rabbi Judah says: "Anything which has in it something unusual, must be proclaimed. How is this so? If ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

88

נהנין מזיו השכינה

In the World to Come the righteous sit and "delight in the radiance of the Shechinah." The maamar places the growth from absorbed Torah above this.

Berachot 17a:12 ב'א: ב' ברכות

מרגלא בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משה ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר: "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

PARAGRAPH 19

89

ויקם עדות ביעקב

"He established a testimony in Yaakov and set a Torah in Yisrael." Proof that Yaakov is associated with the Torah.

Psalms 78:5 ח"ה:ה' תהילים

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישׂראל אשר צוה את־אבותינו להודיעם לבניהם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים עח, ה.

90

תתן אמת ליעקב

"Grant truth to Yaakov." With the next source, it shows that Yaakov's attribute, truth, is the Torah.

Micah 7:20 ז'כ"ז: מִיכָה

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר־נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מִיכָה ז, כ. ראה לעיל לו, ג.

91

ואין אמת אלא תורה

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ירושלמי ר"ה ג, ח.

92

ואין אמת אלא תורה

The Sages' saying that "truth" means Torah. It completes the link between Yaakov and Torah.

תלמוד ירושלמי ראש השנה 3:9 Jerusalem Talmud Rosh Hashanah ג'ט:

... בר נש ביש הוא. כי דור תהפוכות הִמָּה. רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה. והיה הנשור אין כתוב כאן אלא כל הנשור. אפילו נשיכת כלב. אפילו נשיכת נחש. ולא דמא. נשיכת כלב וראה. נשיכת נחש והביט. רבי יודה גזרין בשם רבי אחא. נשיכת כלב שאינו ממינו. וראה. נשיכת נחש שהוא ממינו. והביט. ורבנן אמרי. נשיכת כלב שאינו מחלחל. וראה. נשיכת נחש שהוא מחלחל. והביט.

MISHNAH: Similarly, the Eternal said to Moses, yourself make a poisonous snake and put it on a pole. 21:8., etc. Does the snake kill or the snake make live? But in times when Israel look upwards and make their thought subservient to their Father in Heaven they were healed, otherwise they were rotting. HALAKHAH: . rabba 31(8). Rabbi Yasa said, in four places it is said "make for yourself." In three it is explicit, one is not explicit. Make yourself an ark of gopher wood. 6:14.. Make yourself two silver ...

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

ת"ז ת"י ה.

ברוך שאמר

Torah Ohr explains “Blessed is He who spoke, and the world came to be”: the life and existence of all worlds come from a mere utterance, the level of Malchus as speech, which is only a glimmer that does not touch G-d’s essence.

KEHOT'S NOTE

ראה גם לקמן סז, א.

ברוך שאמר

The blessing that opens Pesukei Dezimra: “Blessed is He who spoke, and the world came to be.” The maamar uses it for contemplating how all the worlds came into being through a mere utterance.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Pesukei Dezimra,
Barukh She'amar 1-2 פסוקי שחרית, ימי חול, תפילת שחרית, ברוך שאמר א'-ב'
זמרה. ברוך שאמר א'-ב'

ברוך שאמר צריך לאומרו בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד.
וכתב בספר היכלות שיש בו פ"ז תיבות וסי' ראשו כתם פז (טור או"ח
נא) בְּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בְּרוּךְ הוּא. בְּרוּךְ עוֹשֶׂה בְּרָאשִׁית. בְּרוּךְ
אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בְּרוּךְ גּוֹזֵר וּמַקְיֵם. בְּרוּךְ מַרְחֵם עַל-הָעָרֶץ. בְּרוּךְ מַרְחֵם
עַל-הַבְּרִיּוֹת. בְּרוּךְ מַשְׁלֵם שְׂכָר טוֹב לִירְאֵיו. בְּרוּךְ חַי לְעַד וְקֹסֵם לְנֶצַח.
בְּרוּךְ פּוֹדֶה וּמוֹצִיל. בְּרוּךְ שִׁמּוֹ. בְּרוּךְ אֲתָה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלֵּךְ הָעוֹלָם הָאֵל
הָאֵב הַרְחֵם הַמְהִלֵּל בְּפִי עַמּוֹ מַשְׁבַּח וּמִפְאָר בְּלִשׁוֹן חֲסִידָיו וְעַבְדּוֹ
וּבְשִׁירֵי דוֹד ...

This blessing introduces the Pesukei Dezimrah . It was mentioned by Rabbi Isaac Alfasi (Rif) over 800 years ago in his commentary to Maseches Berachos 32. The Taz (Orach Chaim 51:1) states that this prayer was instituted by the “Men of the Great Assembly.” The blessing contains eighty-seven words suggesting the numerical value of $\frac{1}{2}$ poz, refined gold. Blessed is He Who spoke, and the world came into being, blessed is He; blessed is He Who maintains the creation; blessed is He Who says and does; blessed is He Who ...

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

מוטב דלידייני

Said of Elisha ben Avuyah: better that he be judged and enter the World to Come. The maamar cites it to show that closeness to G-d is worth even the sufferings of Gehinnom.

Chagigah 15b:3 ט"ו ב:ג'

כִּי נָח נִפְשִׁיהָ דַּאֲחֵר, אָמַר: לֹא מִיּוֹן לִידִינְיָה, וְלֹא לַעֲלֵמָא דְאִתִּי לִיתִּי — לֹא מִיּוֹן לִידִינְיָה — מִשּׁוּם דַּעֲסָק בִּאֲוִרֵינָא, וְלֹא לַעֲלֵמָא דְאִתִּי לִיתִּי — מִשּׁוּם דַּחֲסָא. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מוֹטָב דְּלִידִינְיָה וְלִיתִּי לַעֲלֵמָא דְאִתִּי. מִתִּי אָמוּת, וְאַעֲלָה עֵשֶׂן מִקְבְּרוֹ. כִּי נָח נִפְשִׁיהָ דְרַבִּי מֵאִיר סְלִיק קוּטְרָא מִקְבְּרֵיהָ דַּאֲחֵר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

חגיגה טו, ב. ראה לעיל ח, ד.

ומלאו פני תבל

The end of the maamar's opening verse: "and they will fill the face of the world with produce." The maamar reads *tenuvah* as the fruit of the mitzvos planted in Israel.

ישעיהו כ"ז:6 Isaiah 27:6

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני-תבל תנובה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom and bud; And the face of the world shall be filled with fruitage.

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעי' כז, ו. — המשך הפסוק הבאים ישרש יעקב.

PARAGRAPH 20

94

תפילות אבות תקנום

Rabbi Yosei son of Rabbi Chanina says that the Patriarchs instituted the prayers. The maamar uses it to link the three Patriarchs with drawing down through prayer.

ברכות כ"ו ב:ד'-ה' Berakhot 26b:4-5

אֵיתָמַר, רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: תַּפְלוּת אָבוֹת תַּקְנוּם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: תַּפְלוּת כְּנָגַד תַּמְיִדִין תַּקְנוּם. תַּנְיָא כּוּוּתִיָּה דְרַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא, וְתַנְיָא כּוּוּתִיָּה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. תַּנְיָא כּוּוּתִיָּה דְרַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא: אֲבָרְהָם תַּקַּן תַּפְּלַת שְׁחִרִית, שְׁנֵאמַר: "וַיִּשְׁכֶּם אֲבָרְהָם בְּבֶקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עֲמַד שָׁם", וְאִין "עֲמִידָה" אֱלָא תַּפְּלָה, שְׁנֵאמַר: "וַיַּעֲמַד פִּינְחָס וַיַּפְּלֵה".

It has been reported : R. Jose b. R. Hannina said : The Patriarchs instituted the Tefillot. R. Joshua b. Levi said: The Tefillot were instituted to correspond with the continual sacrifices. There is a teaching in agreement with both of them. There is a teaching in agreement with R. Jose b. R. Hannina: Abraham instituted the morning Tefillah; as it is said, "And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood" (Gen. xix. 27) — "standing" means prayer; as it is said, "Then ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות כו. ב.

PARAGRAPH 21

95

מים תחתונים בוכיז

The Tikkunei Zohar says that the lower waters weep, saying, "We want to be before the King." The maamar uses it as the model for the bitterness that must precede prayer.

Tikkunei Zohar, Tikkun 5 • 19a:15–16 תיקוני זוהר

בקדמיתא אייהי מ"ם סתימא. וכד אתפשט קו דאיהי ו' מן המדה אייהי אתפתחת ואתעבידת ב'. ודא בראשית ב' ראשית נקודה בהיכליה. וכד אייהי ם סתימא אייהי מ"ם רבתא מלסרבה המשרה (ס"א למרבה"ה בגימט' עז"ר או זר"ע כההוא היכל זרע וזרעין לתקונא דיליה המשרה"ה בגימט' תמז"ן עם האותיות והמלה ודא מם רבתי) ואתעבידת עזקא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

99

נהנין מזיו השכינה

In the World to Come the righteous “delight in the radiance of the Shechinah.” This is the closeness for which the suffering is worthwhile.

Berakhot 17a:12ב”א: ברכות י”א.

מרגל לא בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרתיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר: “ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו”.

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

PARAGRAPH 22

100

יעקב שהוא בחי' רחמנות

The Zohar: Avraham brought blessing, Yitzchak aroused judgment, and “Yaakov came and aroused compassion in the world.” The Kehot note gives it for Yaakov as the attribute of compassion.

Zohar I, 87b פז, ב”א פז.

KEHOT'S NOTE

זח”א פז, ב. ועוד.

PARAGRAPH 23

101

הקל קול יעקב

The note points to the maamar on this verse in the Siddur for the theme of the voice.

KEHOT'S NOTE

מענין קול עיין בסידור בד”ה הקל קול יעקב. ובבחי”ה פ’ פנחס למאמר לדרך רנן. אוה”ת בראשית כרך ד פ’ תולדות ד”ה זה.

102

הקל קול יעקב

Yitzchak’s words, “The voice is the voice of Yaakov.” The maamar uses the voice, formed from opposites joined by a middle element, as an analogy for Yaakov’s compassion.

Genesis 27:22ב”א: בראשית כ”ז.

ויגש יעקב אל־יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: ‘The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau.’

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103

יעקב בריח התיכון

The Zohar calls the middle bar “the pillar of Yaakov.”

Given by the Kehot note for Yaakov as the middle bar.

Zohar III, 186a זח”ג קפו, א.

Zohar II, 175b זח”ב קעה, ב.

KEHOT'S NOTE

זח”ג קפו, א. ראה זח”ב קעה, ב.

104

בריה התיכון שמבריה מן הקצה

“The middle bar in the midst of the boards shall run from end to end.” The maamar applies it to Yaakov, who joins the upper end to the lower.

Exodus 26:28 כ”ח: שמות כ”ו.

והבריה התיכון בתוך הקרשים מברח מן־הקצה אל־הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105

והיו לאחדים

“And bring them close to each other as one stick, and they shall become one in your hand.” The maamar borrows the words for the middle bar joining the boards into one.

Ezekiel 37:17 יחזקאל ל”ז:

וקרב אתם אחד אל־אחד לה לעץ אחד והיו לאחדים בידך:

and join them for thee one to another into one stick, that they may become one in thy hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 24

106

וזהו הבאים ישרש . . שיקבלו ישראל התומצ

The note refers to the Rebbe’s explanation of this passage there.

KEHOT'S NOTE

ראה ביאור כ”ק אדמו”ר ז”ע בד”ה הבאים ישרש תשמ”ח הנ”ל ע’ קבו.

107

פב”פ דבר ה’

“Face to face G-d spoke with you on the mountain, out of the fire.” The revelation at Sinai, for which the descent into Egypt was the preparation.

Deuteronomy 5:4 ד”ה: דברים ה’.

KEHOT'S NOTE

דברים ה, ד.

108

בחומר ובלבנים

“They embittered their lives with hard labor, with mortar and with bricks.” The maamar identifies Egypt with bitterness, the stage that comes before revelation.

Exodus 1:14 ד”ה: שמות א’.

וימרו אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעֵבֶדָה קָשָׁה וּבְלִבְנִים וּבְקִלְעִבְדָה בְּשָׂדֶה אֶת־כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפֶרֶד:

And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigour.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ישרש יעקב יציץ ופרח

The opening verse, now read as the growth of the Torah in Israel after the descent into Egypt.

ישעיהו כ"ז:6

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני-תבל תנוכה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom and bud; And the face of the world shall be filled with fruitage.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 25

110 עין בעין יראו

"For eye to eye they will see G-d's return to Zion." The open revelation of the time to come, for which exile is the preparation.

ישעיהו נ"ב:8

קול צפירה נשאו קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 בכדי לשעתיד יוכלו לקבל בחי פנימיות התורה

Likkutei Torah refers here: as explained in this maamar, the growth of the time to come is the level of Yisrael, and so too the revelation of the inner dimension of the Torah, the inner core and essence of supernal Chochmah, will be in the time to come.

KEHOT'S NOTE

בלקו"ת בלק עה, א מצוין לכאן. "שבח"י הצמיחה שלעתיד זהו בחי ישראל וכך התגלות פנימיות התורה שהיא פנימית ועצמות ח"ע יהי לעתיד".

112 וזהו בוראך יעקב

The Rebbe notes there: "See on all this above [in Or HaTorah], p. 45 ff."

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פי' שמות ע' ק מצוין כ"ק אדמו"ר זי"ע "ראה בכ"ז לעיל [באוה"ת שם] ע' מה ואילך".

113 בוראך יעקב ויוצרך ישראל

The verse from the start of the maamar, now explained: creation is the matter, Yaakov; formation is the form and revelation, Yisrael.

ישעיהו מ"ג:1

ועתה כה-אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל אל-תיבא כי גאלתיך קראתי בשמך לייאקב:

But now thus saith the L-RD that created thee, O Jacob, And He that formed thee, O Israel: Fear not, for I have redeemed thee, I have called thee by thy name, thou art Mine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 יוצר אור ובורא חושך

"He forms light and creates darkness." It shows that "creating" goes with matter and darkness and "forming" with

light, resolving the question about Yaakov and Yisrael.

ישעיהו מ"ה:7

יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע אני ה' עשה כל-אלה:

I form the light, and create darkness; I make peace, and create evil; I am the L-RD, that doeth all these things.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י מה, ז.

115 כל שיראת חטאו קודמת

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

אבות ג, ט. זח"ג ערה, ב.

116 כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת

Rabbi Chanina ben Dosa's teaching that one whose fear of sin precedes his wisdom, his wisdom endures. The maamar reads it as awe preparing the ground for growth.

משנה אבות ג:ט

רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שייראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת. הוא ה"ה אומר, כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת:

Rabbi Hanina ben Dosa said: anyone whose fear of sin precedes his wisdom, his wisdom is enduring, but anyone whose wisdom precedes his fear of sin, his wisdom is not enduring. He [also] used to say: anyone whose deeds exceed his wisdom, his wisdom is enduring, but anyone whose wisdom exceeds his deeds, his wisdom is not enduring.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

117 אשה יראת ה'

"A woman who fears G-d, she shall be praised," recalled from earlier in the maamar: awe comes first, and then light and revelation.

משלי ל"א:30

שקר חסד והבל היפי אשה יראת-ה' היא תתהלל:

Grace is deceitful, and beauty is vain; But a woman that feareth the L-RD, she shall be praised.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations, and the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Quoted sources, via Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); On Your Way (Public Domain); The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY); Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation and explanations: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/torah-ohr/shemos/6/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok